

IK HEB JE GEWELD(DAD)IG LIEF

Aanbevelingen voor politiediensten in Oost-Vlaanderen om de drempel tot het indienen van een klacht voor betrokkenen in situaties van partnergeweld te verlagen.

Bachelorproef van
Stien VAN DAMME
tot het behalen van
het diploma Bachelor Sociaal werk

Academiejaar 2021-2022

De mazen van het net werken verstikkend
dus val je erdoor
Verlichte paden accentueren alles
wat jij nog niet zijn kan

Daar aan de schaduwkant
ritselt de onrust
Als kriebels tussen tenen

In een fractie van jouw reflectie
Zie ik een wereld aan mogelijkheden

Helpende handen graaien en trekken
De zorgen van je af
Jouw identiteit versnippert

De zorgen zijn alles
Wat je ooit was

Stien Van Damme

Inhoudsopgave

Inleiding.....	iv
1. Partnergeweld.....	1
1.1 Definiëring.....	2
1.1.1 Intrafamiliaal geweld	2
1.1.2 Partnergeweld.....	4
1.2 Vijf profielen van partnergeweld	6
1.3 Gevolgen van partnergeweld en het belang van vroegdetectie.....	9
1.4 Partnergeweld: een sociaal probleem	11
1.5 Ecosystemen.....	15
1.5.1 Microniveau	15
1.5.2 Mesoniveau.....	17
1.5.3 Exoniveau	17
1.5.4 Macroniveau	18
1.6 Tussentijds besluit.....	19
2. Wettelijk- en beleidskader	20
2.1 Omzendbrieven	21
2.1.1 COL 3/2006.....	21
2.1.2 COL 4/2006 herzien op 12 oktober 2015	22
2.1.3 COL 18/2012.....	23
2.1.4 COL 15/2020.....	25
2.1.5 COL 20/2020.....	25
2.2 Beleidsnota Demir.....	26
2.2.1 Kritische noot	27
2.3 Beroepsgeheim en partnergeweld.....	28
2.4 Provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld.....	30
2.4.1 Registratie geweld.....	30
2.4.2 Afhandeling door dienst interventie	31
2.4.3 Samenwerking politie, parket en hulpverlening.....	33
2.5 Besluit wettelijk- en beleidskader	34
3. Praktijkonderzoek.....	35
3.1 De aanpak van partnergeweld.....	36
3.2 Drempels bij het indienen van een klacht.....	41
3.3 Doorverwijzen naar hulpverlening.....	44
3.4 Besluit praktijkonderzoek.....	47
4. Aanbevelingen.....	48
4.1 Herplan het herbezoek.....	49
4.1.1 Kritische noot	51
4.2 De sociale kaart als intern kompas	51
4.2.1 Kritische noot	52
4.3 Politie (terug) uw vriend	53
4.3.1 Kritische noot	55

4.4 Benut de risico-evaluatielijst ten volle	56
4.4.1 Kritische noot	58
5. Algemeen besluit	59
Bibliografie	61
<i>Wetgeving</i>	61
<i>Rechtsleer</i>	62
Boeken	62
Tijdschriften	62
Online bronnen	63
Mondelinge bronnen	65
Bijlagen	66
1. E-mail interview	66
2. Vragenlijst semi-gestructureerd interview	67
3. Flyer doorverwijzing sociale kaart partnergeweld	69

Inleiding

De keuze om mijn bachelorproef over partnergeweld te schrijven vertrekt vanuit mijn fascinatie voor het fenomeen partnergeweld. Ondanks er sprake is van geweld binnen een relatie “kiezen” betrokkenen er toch voor om bij elkaar te blijven. In 2010 publiceerde het instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) een rapport over de ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld. De resultaten grijpen letterlijk en figuurlijk naar de keel: 1 op 7 vrouwen en 1 op 10 mannen verklaarde de afgelopen 12 maanden minstens één gewelddaad van zijn (ex-) partner te hebben ondergaan.¹

Simultaan met het schrijven van mijn bachelorproef liep ik stage bij team Jeugd en Gezin van de politiezone Sint-Niklaas. Gedurende mijn stage werd ik begeleid door een maatschappelijk assistent die ook de graad van inspecteur behaalde. Hierdoor leerde ik tijdens mijn stage de politionele aanpak ter bestrijding van partnergeweld kennen met de nodige aanvullingen vanuit het sociaal werk.

Al van bij de start van mijn stage werd duidelijk dat politieambtenaren soms wrevel ondervinden bij het interveniëren in situaties van partnergeweld. Enerzijds staan betrokkenen vaak weigerachtig tegenover het indienen van een klacht en anderzijds worden de richtlijnen uit het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld niet ten volle gedragen door de medewerkers van de PZ Sint-Niklaas. Dit leidde mij tot volgende onderzoeksvraag: **“Hoe kan de aanpak van partnergeweld binnen de politiediensten van Oost-Vlaanderen geoptimaliseerd worden zodat de drempels die betrokkenen ervaren bij het indienen van een klacht verlaagd worden?”**.

Mijn bachelorproef is onderverdeeld in vier hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk start ik met een definiëring van het begrip partnergeweld en belicht ik partnergeweld vanuit een psychologische invalshoek. Het tweede hoofdstuk belicht partnergeweld vanuit een juridische en politieke invalshoek waarbij de richtlijnen die politieambtenaren moeten hanteren in de aanpak van partnergeweld besproken worden. Het derde hoofdstuk omvat een verwerking van vier semi-gestructureerde interviews die afgenomen zijn bij actoren werkzaam rond de problematiek van partnergeweld. Tot slot schrijf ik in hoofdstuk vier, vier aanbevelingen uit die een antwoord geven op bovenstaande onderzoeksvraag. Afsluiten doe ik volgens de regels van de kunst met een algemeen besluit.

¹ INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN, “Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld 2010”, https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/41%20-%20Dark%20number_NL.pdf (consultatie op 25 mei 2022), 73.

1. Partnergeweld

Het doel van mijn onderzoeksvraag is te onderzoeken wat nodig is om de aanpak van situaties van partnergeweld door de politiediensten in Oost-Vlaanderen te optimaliseren zodat de drempels die betrokkenen ervaren bij het indienen van een klacht worden verlaagd. In het eerste hoofdstuk geef ik inzicht in het fenomeen partnergeweld. Hiertoe start ik met een definiëring van de begrippen intrafamiliaal geweld en partnergeweld en bespreek ik het concept van de geweldcyclus.

Om partnergeweld adequaat aan te pakken dient er rekening gehouden te worden met de context waarin geweld zich afspeelt. In de literatuur is elke casus van partnergeweld te verbinden met een profiel. Ik bespreek de vijf profielen aan de hand van hun typische kenmerken en toon, aan de hand, van casussen aan hoe deze profielen tot uiting komen in de praktijk. Hierna staan de gevolgen die partnergeweld met zich meebrengt voor betrokkenen en dit koppel ik aan het belang van vroegdetectie. Ik bespreek hoe vroegdetectie aan de hand van drie stappen vorm krijgt binnen het politieel kader.

In het eerste hoofdstuk verduidelijk ik waar nodig de abstracte literatuur met een praktijkvoorbeeld uit mijn stage of een toepasselijke uitspraak van een expert inzake partnergeweld. Deze voorbeelden zijn terug te vinden in de blauwe kaders met volgend symbool: " ". Merk op dat ik in mijn bachelorproef gebruik maak van het persoonlijk voornaamwoord "hij". Dit heeft louter als doel om de leesbaarheid te verhogen en heeft niet tot doel te insinueren dat mensen die zich met dit persoonlijk voornaamwoord associëren vaker dader en/ of slachtoffer zijn in situaties van partnergeweld.

Verder toon ik met criminaliteitsstatistieken van de federale politie aan dat partnergeweld veelvuldig voorkomt in onze samenleving. Om van een sociaal probleem te spreken, dient er aan enkele criteria te worden voldaan. Ik toets alle criteria van een sociaal probleem aan de problematiek van partnergeweld en onderzoek op deze manier of partnergeweld een sociaal probleem is in België.

In het laatste onderdeel som ik de drempels op die betrokkenen op micro- meso – exo- en macroniveau ervaren bij het neerleggen van een klacht. Het eerste hoofdstuk eindigt met een tussentijds besluit dat de brug slaat met het tweede hoofdstuk waarin het wettelijk- en beleidskader van partnergeweld worden geanalyseerd.

1.1 Definiëring

Intrafamiliaal geweld en partnergeweld zijn twee begrippen die de afgelopen jaren het onderwerp vormden van menig krantenartikels en reportages. Met het oog op een duidelijke afbakening van mijn onderzoek start ik met een definitie van beide begrippen.

1.1.1 Intrafamiliaal geweld

De nood aan een eenduidige definitie drong zich op door een gebrek aan statistische gegevens op het niveau van politie, parket en rechtbanken. Om een gedragen en eenduidige definitie te creëren werd een werkgroep opgericht met leden afkomstig van de verschillende niveaus. De eerste eenduidige definitie van intrafamiliaal geweld werd opgenomen in de omzendbrief COL 3/2006 en omschrijft intrafamiliaal geweld als volgt:

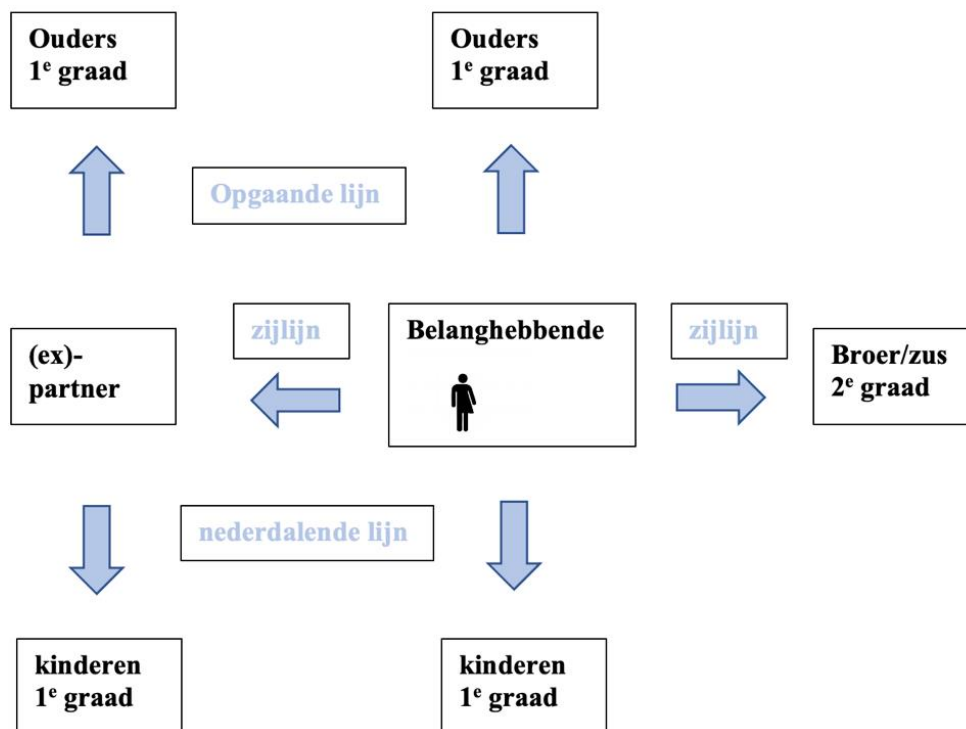
*"Wordt als intrafamiliaal geweld beschouwd iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen leden van een zelfde familie, ongeacht hun leeftijd."*²

De omzendbrief bevat een nadere omschrijving van de begrippen familie en geweld. Het begrip familie omvat:

*"Al degenen die aan mekaar verwant zijn in de opgaande en nederdalende lijn of in de zijlijn in de tweede graad. Met die door het recht gevestigde verwantschapsbanden worden sommige verbanden gelijkgesteld die enkel feitelijk zijn (biologische band of duurzame affectieve band). Evenals echtgenoten of personen die samenwonen of samengewoond hebben en die een duurzame affectieve en seksuele relatie onderhouden of onderhouden hebben, evenals de bloedverwanten in de nederdalende en opgaande lijn van de partners of van een van hen, die bij hen wonen of gewoond hebben."*³

² Omz. nr. COL 3/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van beroep betreffende de definitie van het intrafamiliaal geweld en de extrafamiliale kindermishandeling, de identificatie en de registratie van de dossiers door de politiediensten en de parketten, 1 maart 2006.

³ *Ibid.*

Gezien de complexiteit van de definitie voeg ik een visualisatie toe die verduidelijkt welke familieleden er beschreven worden in de definitie.

Het begrip geweld omvat:

*"Alle strafbare gedragingen die door een daad of verzuim schade berokkenen aan de benadeelde persoon. Dat geweld kan fysiek zijn, seksueel of zelfs economisch, maar ook alle gedragingen waarvan, hoewel ze geen misdrijf lijken te zijn, bij de politie of het parket aangifte wordt gedaan en die gewoonlijk omschreven worden als familiaal geschil of kind in gevaar."*⁴

Tijdens de examenperiode kwam ik ongepland vroeger thuis. Ik hoopte dat mijn dochter flink aan het studeren was, maar in plaats daarvan trof ik haar voor de televisie aan. In een vlaag van woede trok ik de televisie van de muur en gooide ik de televisie op de salontafel. Mijn dochter was danig onder de indruk en dook angstig weg.

Het begrip geweld zoals omschreven in de officiële definitie van intrafamiliaal geweld, omvat strafbare gedragingen zoals het toedienen van slagen en/ of verwondingen. Wanneer er strafbare feiten gebeuren, stelt de politie een proces-verbaal op overeenkomstig de aard van de feiten. Uit de omschrijving van wat er onder het begrip geweld valt, wordt duidelijk dat ook het sneuvelen van huisraad of het uiten van

⁴ Ibid.

bedreigingen beschouwd wordt als intrafamiliaal geweld. Is er bij slagen en verwondingen sprake van strafbare gedragingen dan spreekt men bij het sneuvelen van huisraad of bedreigingen over feitelijkheden met een geweldscomponent. Hoewel er geen strafbare feiten zijn gepleegd, worden ook deze feiten geakteerd in een vereenvoudigd proces-verbaal met vermelding "familiale twist" code 42L.

1.1.2 Partnergeweld

Intrafamiliaal geweld is een overkoepelende term voor verschillende geweldvormen die zich binnen de familiale sfeer afspelen. Het omvat onder meer kindermishandeling, siblinggeweld, partnergeweld en oudermishandeling. Gezien de ruime invulling van intrafamiliaal geweld is het onmogelijk om één werkwijze uit te schrijven die toepasbaar is voor politieambtenaren op al deze geweldvormen. De aanpak van kindermishandeling vergt immers andere accenten dan de aanpak van oudermishandeling.

Mijn keuze om de focus van mijn bachelorproef op partnergeweld te vestigen, is tweeledig. Enerzijds woonde ik tijdens mijn eerste stageweek een aantal gesprekken bij die kaderden binnen de problematiek van partnergeweld. Het blijft voor mij bijzonder dat betrokkenen ervoor "kiezen" om in een relatie te blijven die (voor buitenstaanders) overschaduwd wordt door geweld. Treffend hierbij vind ik onderstaande uitspraak van psychiater en psychotherapeut Marc Van Steenkiste in de documentairereeks "Als je eens wist".

"Wie kan er u mishandelen, misbruiken en ongelofelijk diep pijn doen? De mensen die je het liefste ziet natuurlijk."

Anderzijds vernam ik van diverse politieambtenaren dat de samenwerking in het kader van de aanpak van partnergeweld, tussen de verschillende diensten binnen het korps, stroef verloopt. Sinds 2017 wordt er in heel Oost-Vlaanderen gewerkt volgens een actieplan partnergeweld dat richtlijnen bevat voor zowel politie, parket en het centrum algemeen welzijnswerk. In het onderdeel 2.4 Provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld bespreek ik welke doelen en richtlijnen men in het actieplan nastreeft.

Een optimale samenwerking tussen deze instanties is essentieel om een kwaliteitsvolle dienstverlening te garanderen aan de betrokkenen van partnergeweld. Mijn onderzoeksvraag heeft tot doel te onderzoeken wat nodig is om die aanpak bij partnergeweld door de politiediensten in Oost-Vlaanderen te optimaliseren zodat de drempels die mensen ervaren bij het indienen van een klacht verlaagd worden.

Ik baseer mij in deze bachelorproef op de definitie van partnergeweld zoals omschreven in de omzendbrief COL 4/2006 betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld:⁵

"Iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen echtgenoten of personen die samenleven of samengeleefd hebben en tussen wie een duurzame affectieve en seksuele band bestaat of bestaan heeft."

De definitie maakt duidelijk dat partnergeweld verschillende uitingsvormen kent. Onderstaande tabel somt voorbeelden per uitingsvorm op over welke gewelddaden onder partnergeweld vallen.⁶

Economisch	Psychisch	Fysiek	Seksueel	Verbaal
• De inkomsten en uitgaven in detail controleren • De andere verhinderen om een eigen bankrekening of een bankkaart op zijn/haar naam te hebben • De andere verhinderen om over zijn/haar eigen geld te beschikken • De andere verhinderen om te werken en hem/haar zo elke autonomie ontnemen	• Bewaken • Intimideren • Denigreren • Privé of in het openbaar vernederen • Neerhalen • Herhaaldelijk en overdreven kritiek leveren op de andere • Stalken via de telefoon • De andere isoleren • Bedreigingen uiten • Hanteren van emotionele chantage / chantage ten aanzien van de kinderen • Binnendringen in de gedachten van zijn slachtoffer • Door zijn woorden en gebaren te willen controleren of door toezicht te houden op zijn komen en gaan • Angst en onveiligheid doen regeren door te dreigen met zelfmoord of het doden van iemand • Dreigend zwaaien met een mes of een voorwerp dat als wapen dient	• Klappen geven • Slaan • Omverduwen • Door elkaar schudden • Schoppen, een stomp geven • Het meubilair omverwerpen • Het vaatwerk stukslaan • Ontnemen van zorg of hygiëne	• De andere verplichten om niet-gewenste seksuele betrekkingen te hebben • Geen rekening houden met wat de ander verlangt • De andere verplichten om vernederende seksuele praktijken te hebben	• Schreeuwen • Beledigen • Seksistische of racistische woorden uiten

Deze geweldvormen kunnen elkaar afwisselen of zelfs aanvullen. Binnen de problematiek van partnergeweld wordt er in de literatuur en wetgeving gesproken over een geweldcyclus.⁷ Partnergeweld kent dan een circulair verloop dat grof geschetst uit vier fasen bestaat. Fase één: "sfeer van spanning". De bouwt spanning zich op. De agressor loopt er zichtbaar geïrriteerd bij waardoor de partner tracht de sfeer te verbeteren door zijn eigen handelen aan te passen. Fase twee: "crisis". Dit staat voor de overgang van irritatie naar effectieve gewelddaden. De mogelijke gewelddaden staan in bovenstaande afbeelding.

⁵ Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, herziening 12 oktober 2015, 5.

⁶ FEDERALE OVERHEIDSDIENST BINNENLANDSE ZAKEN, "Partnergeweld", <https://www.besafe.be/nl/veiligheidsthemas/geweld/partnergeweld> (consultatie op 14 februari 2022).

⁷ Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, bijl. 2.

Na de fase van crisis volgt de fase van "rechtvaardiging". In deze derde fase tracht de agressor zijn eigen aandeel te minimaliseren en zoekt hij externe oorzaken voor zijn uitbarsting(en). Vaak legt de agressor een groot deel van de schuld bij het slachtoffer. Hierdoor voelt het slachtoffer zich vaak verplicht om de agressor te vergeven en neemt hij de verantwoording op voor het gestelde gedrag van de partner. De laatste fase "wittebroodsweken" wordt gekenmerkt door een periode van beloften. De agressor geeft aan het slachtoffer te kennen dat hij wil veranderen en er alles aan zal doen om niet meer te hervallen in zijn gewelddaden. Het slachtoffer leeft door deze beloftes op hoop en geeft de agressor een nieuwe kans.⁸

De ernst en de frequentie van het geweld verschillen per situatie van partnergeweld. Zo kan er sprake zijn van dagelijkse vernederingen over de partner, tot éénmalig seksueel misbruik. Partnergeweld kan een middel zijn om controle en macht uit te oefenen over de (ex-) partner, maar kan ook een gevolg zijn van diverse stressfactoren. Partnergeweld gebeurt namelijk niet zomaar. Het is een uiting van een dynamiek tussen partners en speelt zich af in een context. Om dit aan te tonen, bespreek ik vijf profielen waarin duidelijk wordt hoe omgevingsfactoren mee kunnen leiden tot partnergeweld.

1.2 Vijf profielen van partnergeweld

Op basis van een longitudinaal onderzoek dat in 2020 werd afgerond, stelden onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut vijf profielen van huiselijk geweld in de praktijk. Het begrip "profiel" wijst hier op de context waarin situaties escaleren. Iedere context bevat onderliggende factoren die aanleiding kunnen geven tot escalatie.

Inzicht in wat situaties doet escaleren, kan betrokkenen de mogelijkheid bieden om in te schatten wanneer een situatie onveilig dreigt te worden. Het is immers een grote meerwaarde om vanaf de vaststelling zicht te krijgen op het profiel. Elk profiel vereist namelijk een ander soort benadering en hulpverlening. Zo roept het inzetten van een tijdelijk huisverbod bij intiem terreur misschien meer geweld op, terwijl het bij gezinnen in stress voor ademruimte kan zorgen.

⁸ ROSA VZW, "partnergeweld", https://rosavzw.be/nl/themas/geweld-en-seksuele-discriminatie/partnergeweld?qclid=Cj0KCCQjwsdiTBhD5ARIsAipW8CLT34N2D30xjbN_kEK0cBDIIDTBHqa7Ik8XkaYl0829YAK4i7gq_GoaAq3UEALw_wcB (consultatie op 1 maart 2022).

Ik bespreek hieronder de vijf profielen met hun typische kenmerken. In chronologische volgorde bespreek ik intiem terreur, gezinnen in stress, kindergedrag en opvoedstress, langdurige zorg en complexe echtscheidingen.⁹

Intiem terreur wordt gekenmerkt door een machtsverschil tussen partners. De gewelddadige partner hanteert fysiek, psychisch, seksueel of economisch geweld om de controle over de ander te houden. De eerder besproken geweldcyclus illustreert hoe het slachtoffer gevangen zit in de gewelddadige relatie. Net omwille van de grote drang naar controle wordt het slachtoffer beperkt in sociale contacten en krimpt zijn bewegingsvrijheid. Dit profiel herkennen hulpverleners in de praktijk vaak niet en het vraagt van hen een grote alertheid voor de signalen van angst. Slachtoffers durven vaak niet om over de situatie spreken, ze ervaren angst tegenover hun partner. Het bruusk weghalen van het slachtoffer uit de omgeving kan er net voor zorgen dat de gewelddadige partner wraak wil nemen. De veiligheid van het slachtoffer moet bij een interventie voorop staan.

Mijn man is erg achterdochtig en denkt dat ik vreemdga. Sinds enkele weken mag ik van hem niet meer gaan werken en moet ik op de kinderen letten. Wanneer hij zelf buitenshuis is, doet hij de voordeur op slot. Ook mijn gsm mag ik niet meer gebruiken om te vermijden dat ik met andere mannen praat. Mijn man verbiedt me erover te vertellen aan vrienden. Ze zullen ons toch niet begrijpen zegt hij.

Ik wil er alles aan doen om ons huwelijk te redden, dus volg ik zijn bevelen zonder tegenspraak op. Ik heb immers de belofte gemaakt om er voor hem te zijn in goede en kwade dagen.

Gezinnen in stress ervaren problemen op verschillende levensdomeinen zoals werk, fysieke gezondheid, middelenmisbruik, psychische problemen etc... Door het kluwen van problemen staat het koppel voortdurend onder stress. Dit kan zorgen voor conflicten met wederzijds geweld. De partners beschikken meestal niet over de nodige vaardigheden om de problemen het hoofd te bieden. Vaak is er sprake van middelenmisbruik dat het plegen van gewelddaden in de hand werkt. Wanneer het koppel wordt gesplitst, stopt het geweld meestal ook. De opeenstapeling van zorgen op verschillende domeinen geeft in dit profiel aanleiding tot geweld. De behoefte aan controle is hier minder aanwezig.

⁹ M. STEKETEE, B. TIEROLF, K. LUNNEMANN en M. LUNNEMANN, *Kwestie van lange adem Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen?*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, november 2020, www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2021/02/216037_Kwestie_van_lange_adem-WEB.pdf, 116-128.

Vrienden en familie vertellen mij vaak dat ik het echt getroffen heb met mijn vriendin. Ze ziet er geweldig mooi uit en ze is directrice van een middelbare school. Ze vergeet nooit de verjaardag van mijn moeder en zal de eerste zijn die een feest organiseert om de familie nog eens samen te brengen. Achter gesloten deuren krijg ik vaak de andere kant van haar stressvolle leven te zien. Wanneer ze weer dat glas alcohol te veel gedronken heeft, onderga ik scheldtirades waarin ik word afgeschilderd als een nietsnut.

Ach ze zal wel gelijk hebben, zeker? Per slot van rekening brengt zij wel het meeste geld in het laadje. Ik vertel er liever ook niks over tegen mijn familie. Het is duidelijk dat ze haar echt graag hebben..

Het derde profiel, kindergedrag en opvoedstress, is van toepassing op partners die samen een kind opvoeden. Hier een wisselwerking tussen gedragsproblemen van kinderen en partnergeweld. Waar in de ene situatie de gedragsproblemen van een kind voor stress en frustraties kunnen zorgen bij de ouders, kan in een andere situatie ook het partnergeweld leiden tot gedragsproblemen. Tijdens een interventie houdt men bestrekening met de veiligheid van de kinderen. Als kinderen getuige zijn van het geweld moet er een proces-verbaal inzake verontrustende opvoedingssituatie worden opgesteld.¹⁰

Mijn jongste zoon van tien heeft autisme en kan moeilijk om met ongeplande gebeurtenissen. Mijn vriendin houdt hier echter weinig rekening mee en durft in de ochtend wel al eens voorstellen om een uitstap te doen in de loop van de dag. Uiteraard reageren mijn andere kinderen hier heel enthousiast op, waardoor ik als vader in een lastige situatie kom. Als ik instem met de uitstap kan dit leiden tot een driftbui bij mijn zoon van tien, maar als ik weiger stel ik mijn andere kinderen teleur. Heel vaak leidt dit soort situaties tot een verbale ruzie en soms zelf slagen.

Het profiel "langdurige zorg" wordt gekenmerkt door een partner die omwille van een beperking of psychische problematiek nood heeft aan hulpverlening. Wanneer deze hulpverlening niet voor handen is of de partner laat zich niet behandelen, kan deze problematiek ertoe leiden dat men destructief gedrag stelt. Richt dus interventies op het aanbieden van acute hulp in crisissituaties en langdurige opvolging.

Mijn vrouw heeft regelmatig psychoses. Hiervoor is ze al enkele keren opgenomen in een psychiatrische voorziening en moet ze strikt medicatie innemen. Soms vergeet ze haar medicatie te nemen waardoor het weer helemaal fout loopt. Als ik haar hierop wijs, escaleert het. Ze steelt mijn gsm, portemonnee en doet de voordeur op slot. Ik kan geen kant meer uit en kan niemand bereiken. Vervolgens moet ik al haar bevelen opvolgen die vaak kaderen binnen het stellen van seksuele handelingen. Ik doe op die momenten alsof ik ook geniet van de intimiteit in de hoop dat zij snel tevreden is en mij laat gaan.

¹⁰ Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, herziening 12 oktober 2015, 26-28.

Het laatste profiel omvat complexe echtscheidingen. Dit profiel stelt zich bijvoorbeeld wanneer er na een echtscheiding onenigheid ontstaat over de naleving van de bezoeksregeling. Kinderen worden soms ingezet als speelbal om blijvende controle over de ex-partner te houden. In een aantal gevallen was er al sprake van een ander profiel voor de scheiding, maar is de geweldpleging niet gestopt door separatie. Als het kind zijn integriteit in het gedrang komt, zal ook in deze situaties een proces-verbaal inzake verontrustende opvoedingssituatie worden opgesteld.¹¹

Mijn ex-partner weigert de bezoeksregeling na te leven. Er is afgesproken dat de kinderen één weekend om de twee weken bij mij verblijven. De afspraak is dat hij de kinderen bij mij afzet en ook terug ophaalt. Gezien ik zelf geen wagen heb en mijn ex-partner in een andere stad woont, hang ik af van zijn goodwill om mijn kinderen te zien. Het gebeurt dat mijn ex-partner plots de kinderen in het midden van de week naar mij brengt. Als ik weiger de kinderen op te vangen, dreigt hij ermee om ze nooit meer naar mij te brengen. Ik sta op die momenten met mijn rug tegen de muur, want ik kan moeilijk in het bijzijn van mijn kinderen zeggen dat het niet uitkomt om de kinderen op te vangen.

Partnergeweld komt voor in alle sociale klassen en leeftijdsgroepen, maar uit zich niet steeds op dezelfde wijze. Inzicht in de geweldvormen, de ernst en frequentie van geweld, de dynamieken tussen partners en de context waarin het geweld zich afspeelt, helpen bij het inschatten en correct bejegenen van betrokkenen tijdens de (vroeg)detectie. Volgend onderdeel verklaart het belang van vroegdetectie.

1.3 Gevolgen van partnergeweld en het belang van vroegdetectie

In het eerste hoofdstuk wordt duidelijk dat partnergeweld een specifieke uitingsvorm van intrafamiliaal geweld is. Bovendien kent partnergeweld ook verschillende uitingsvormen. De literatuur stelt dat partnergeweld lichamelijke letsels, sociaal isolement en emotionele klachten kan veroorzaken. Onder lichamelijke letsels vallen littekens, breuken, brandwonden, maar ook psychosomatische klachten. Aangezien deze gevolgen uitwendig zichtbaar zijn is het aangewezen om de kwetsuren te laten vaststellen door een dokter en hiervan een medisch attest te bezorgen aan de politiediensten. Wanneer er sprake is van seksueel geweld kan de vaststelling gebeuren in een Zorgcentrum Na Seksueel Geweld (ZSG). Het belang van een vaststelling schuilt in de bewijslast tegen de geweldpleger.¹²

¹¹ *Ibid.*

¹² ZIJ-KANT, "De gevolgen van partnergeweld", <https://www.horenzienenpraten.be/gevolgen/#:%7E:text=Fysiek%20of%20seksueel%20partnergeweld%20leidt,in%20het%20geval%20van%20breuken> (consultatie 1 maart 2022).

De gevolgen van het gepleegde geweld hangen niet alleen samen met de geweldvorm, maar ook met de persoonlijke draagkracht van het slachtoffer. Slachtoffers van partnergeweld gaan soms gebukt onder gevoelens van schaamte en schuld. Bij het bespreken van de geweldcyclus wordt duidelijk hoe de agressor zijn slachtoffer mee verantwoordelijk maakt voor zijn gewelddaden. Deze ambivalente gevoelens soms in combinatie met een gevoel van loyaliteit tegenover de agressor, bemoeilijken de stap naar politie of hulpverlening. Zo dienen slachtoffers gemiddeld pas na 35 incidenten een klacht in bij de politie.¹³ In het onderdeel "1.5 ecosystemen" beschrijf ik welke andere drempels betrokkenen ervaren op micro-, meso-, exo- en macroniveau bij het indienen van een klacht.

Slachtoffers van partnergeweld ervaren soms ook op emotioneel vlak klachten. De voortdurende stress waarin zij leven zorgt voor diverse nefaste gevolgen. De eigen behoeften geraken ondergesneeuwd om toch maar tegemoet te blijven komen aan die van de agressor. Grenzen vervagen of worden keer op keer overschreden waardoor het slachtoffer zijn zelfbeeld wordt aangetast. De stresssituatie kan concentratieproblemen, gevoelens van angst en woede oproepen. Op lange termijn kan het slachtoffer apathie als copingmechanisme hanteren waardoor de agressor geen grenzen meer ervaart. Dit kan leiden tot dramatische gevolgen met zelf de dood als gevolg.

Het mag duidelijk zijn dat hoe sneller er wordt ingegrepen in de geweldsituatie, des te meer de schade beperkt wordt. Voor politieambtenaren bestaat de vroegdetectie uit drie stappen: herkennen, bespreekbaar stellen en oriënteren. Herkennen is de fase waarin signalen worden geïnterpreteerd. Een controlelijst helpt om situaties te analyseren en eventuele risicofactoren op te merken. Dan is het aan de politieambtenaar om de betrokkenen inzicht te geven in de geweldsituatie. Door de gewelddaden bespreekbaar te maken, tracht de politieambtenaar betrokkenen te motiveren om hulpverlening te aanvaarden. Tenslotte oriënteert de politieambtenaar de betrokkenen naar de juiste hulpverlening.¹⁴ Deze drie stappen staan in het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld dat onder 2.4 wordt besproken.

¹³ ROSA VZW, "partnergeweld", https://rosavzw.be/nl/themas/geweld-en-seksuele-discriminatie/partnergeweld?qclid=Cj0KCOjwsdiTBhD5ARIsAipW8CLT34N2D30xjbN_kEKOCbDIIDTBHqa7Ik8XkaYl0829YAK4i7qq_GoaAq3UEALw_wcB (consultatie op 1 maart 2022).

¹⁴ PROVINCIE ANTWERPEN, "Visietekst intrafamiliaal geweld", file:///Users/user/Downloads/adoc.pub_visietekst-intrafamiliaal-geweld.pdf (consultatie op 1 maart 2022).

1.4 Partnergeweld: een sociaal probleem

Zoals vermeld in 1.3, dient een slachtoffer gemiddeld pas na 35 incidenten klacht in bij de politie. Dit zorgt voor een groot dark number bij intrafamiliaal geweld. Om een genuanceerder beeld te krijgen van de prevalentie van partnergeweld vermeld ik de cijfers van 1712. Dit is een hulplijn die heel toegankelijk is voor burgers met vragen over geweld, misbruik of kindermishandeling. Het jaarrapport van 2020 registreerde 2110 oproepen over mogelijke slachtoffers van partnergeweld. Dit betekent een gemiddelde van 5,78 oproepen per dag, wat een stijging van 85% is met het vorige jaar.¹⁵

De omvang van het probleem partnergeweld is ook af te leiden uit de politionele criminaliteitsstatistieken.¹⁶ Op bladzijde twaalf stel ik twee tabellen die weergeven hoeveel misdrijven met betrekking tot intrafamiliaal geweld binnen het koppel er werden geregistreerd. De gegevens zijn afkomstig uit de statische rapporten inzake de criminaliteitsstatistieken. Gezien de coronacrisis in 2020, kies ik om naast de meest recente cijfers van 2020 ook de cijfers van 2019 te vermelden.

Intrafamiliaal geweld wordt omschreven als een crimineel figuur. Volgens de Werkgroep Politiestatistiek is een criminele figuur: *"Een feit dat niet als dusdanig in het Strafwetboek is opgenomen, maar waarmee men in de dagelijkse politiepraktijk regelmatig wordt geconfronteerd. Het betreft een combinatie van een misdrijf met onder andere het voorwerp of vervoermiddel waarop dit misdrijf betrekking heeft, de plaats waar het misdrijf gepleegd is of de manier waarop het misdrijf gepleegd werd".*¹⁷

In onderstaande tabel zijn de verschillende uitingsvormen van intrafamiliaal geweld, binnen het koppel apart vermeld. De cijfergegevens van de verschillende geweldvormen mogen niet samen worden geteld, omdat een klacht meerdere geweldvormen kan bevatten. Worden de cijfers worden opgeteld, dan is er kans op een dubbeltelling.

De cijfers op nationaal niveau van fysiek geweld tonen u dat er 21.816 misdrijven worden geregistreerd per jaar. Omgerekend komt dit neer op net geen 60 registraties per dag.

¹⁵ X, "1712 jaarrapport: 8.059 unieke oproepen over 11.305 slachtoffers van geweld", <https://1712.be/campagnes/id/910/1712-jaarrapport-8059-unieke-oproepen-over-11305-slachtoffers-van-geweld> (consultatie op 14 februari 2022).

¹⁷ FEDERALE POLITIE, "Methodologische nota politiecriminaliteitsstatistieken", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/methodologie/methodologische_nota_PCS_algemeen.pdf (consultatie op 13 maart 2022), 4.

Voor het Vlaams gewest komt dit neer op exact 30 registraties per dag. In de politiezone Sint-Niklaas registreert men om de dag fysiek geweld.

2019	PZ Sint-Niklaas ¹⁸	Vlaams gewest ¹⁹	Nationaal ²⁰
Fysiek geweld	195	10.950	21.816
Seksueel geweld	1	99	187
Psychisch geweld	155	7526	15.796
Economisch geweld	5	821	1449

2020	PZ Sint-Niklaas ²¹	Vlaams gewest ²²	Nationaal ²³
Fysiek geweld	198	10.526	20.964
Seksueel geweld	1	113	184
Psychisch geweld	139	7515	15.286
Economisch geweld	8	778	1.359

De bovenstaande cijfers schetsen een beeld van de misdrijven die kaderen binnen partnergeweld. Belangrijk is dat niet elke uiting van partnergeweld als misdrijf te bestempelen. Bovenstaande cijfers dekken, enkel de feiten die ook als misdrijf worden bestempeld door de wetgever.

¹⁸ FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/gemeente/nl/rapport_2021_trim2_gem_Sint_Niklaas_nl.pdf (consultatie op 13 maart 2022), 14.

¹⁹ FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/gewest/rapport_2021_trim2_gew_Vlaams_Gewest_nl.pdf (consultatie op 13 maart 2022),13-14.

²⁰ FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2021_trim2_nat_belgie_nl.pdf (consultatie op 13 maart 2022), 13.

²¹ FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/gemeente/nl/rapport_2021_trim2_gem_Sint_Niklaas_nl.pdf (consultatie op 13 maart 2022), 14.

²² FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/gewest/rapport_2021_trim2_gew_Vlaams_Gewest_nl.pdf (consultatie op 13 maart 2022),13-14.

²³ FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/nationaal/rapport_2021_trim2_nat_belgie_nl.pdf (consultatie op 13 maart 2022), 13.

Na tussenkomst van politiediensten worden de niet-misdrijven wel geregistreerd. De preventiecode 42L staat voor feiten die kaderen binnen een familiaal geschil. Niet-misdrijven rond partnergeweld vallen onder sociale problemen. De statistieken maken geen onderscheid inzake familiale problemen die tussen partners afspeelen. Om deze reden vermeld ik geen statistische gegevens over de niet-misdrijven.

De stijging van het aantal oproepen die 1712 registreerde, is echter niet terug te vinden in de politionele statistieken. Sterker nog er is een daling bij zo goed als elke geweldvorm binnen de politiezone Sint-Niklaas, het Vlaams gewest als op nationaal niveau. Een daling houdt niet noodzakelijk in dat partnergeweld minder voorkomt, maar kan wijzen op een daling in de bereidheid tot het indienen van een klacht.²⁴

Intrafamiliaal geweld is die prominent aanwezig in onze maatschappij. Sociaal werkers nemen sociale problemen als vertrekpunt voor hun interventies. Een sociaal probleem voldoet aan volgende criteria. Een groot deel van de bevolking ervaart het probleem als onwenselijk, het moet gepercipieerd zijn en afwijken van de norm. Het sociale probleem maakt deel uit van een maatschappelijk debat en beleid waarna de norm vaak in wetgeving wordt geformaliseerd. Het probleem is cultureel bepaald en evolueert doorheen de tijd.²⁵ In onderstaande alinea's toon ik aan dat aan alle criteria voldaan wordt en partnergeweld een sociaal probleem is.

Een groot deel van de bevolking ziet partnergeweld als onwenselijk. Dit leidt men af uit de vele sensibiliseringsacties die belangengroepen en de overheid organiseren. Zo had de witte lintjesactie ²⁶ van Vrouw en Maatschappij in 2020 tot doel om lokale actoren aan te zetten tot meer sensibilisering inzake partnergeweld. De klemtoon lag hierbij op het aanmoedigen van betrokkenen om sneller hulp in te roepen. Zo kwam het gratis nummer 1712 nadrukkelijk in de kijker. De gevolgen van dodelijk partnergeweld zijn een drijfveer voor Vrouw en Maatschappij om ieder jaar actie te voeren en de noodzaak aan een gecoördineerd beleid met als doel de bestrijding van partnergeweld onder de aandacht te brengen.

²⁴ FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken/interactief/tabel-per-politiezone/ (consultatie op 14 februari 2022).

²⁵ P. VEREECKE, "Les 1: wat is sociaal werk?", https://canvas.kdg.be/courses/23555/files/1494426?module_item_id=307380.

²⁶ B. DE WILDE en M. JANART, "Witte lintjesactie afgetrapt in Kortrijk: Accent dit jaar ligt op dodelijk partnergeweld", www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/11/20/witte-lintjesactie-afgetrapt-in-kortrijk-accent-dit-jaar-ligt/ (consultatie op 14 februari 2022).

Op nationaal niveau werd op maandag 15 november 2021 de actie "Act Against Violence" gelanceerd. Deze actie, georganiseerd door de federale cel Gelijke kansen, heeft tot doel de werking en het bestaan van de hulplijn 1712 bekend te maken. Deze twee acties dragen bij tot naamsbekendheid van 1712, zodat betrokkenen sneller actie ondernemen en de stap naar hulpverlening zetten.²⁷

De cijfers uit de criminaliteitsstatistieken van de federale politie geven aan dat partnergeweld een gepercipieerd probleem is. De problematiek leeft onder de bevolking. Verschillende media publiceren krantenartikelen over partnergeweld en documentaires zoals "Als je eens wist" van Hilde Van Mieghem. Partnergeweld wordt in onze samenleving anders bekeken dan in Saoedi-Arabië.²⁸ Daar mogen vrouwelijke slachtoffers pas een opvanghuis verlaten na toestemming van een mannelijke voogd. In onze samenleving is er sinds de jaren 90 van vorige eeuw een groeiende aandacht voor het slachtoffer. Dit laatste voorbeeld toont aan dat partnergeweld in andere culturen geen probleem is en er doorheen de tijd een andere visie is op geweld tussen partners.

In onze samenleving wordt iedereen gelijk in rechten geboren. Met de ratificering van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens werd het recht op leven en het verbod op foltering ook in België van toepassing. Het hanteren van geweld en meer specifiek partnergeweld wijkt af van de norm waarbij de partner als een gelijke wordt behandeld. Deze norm wordt ook in de wetgeving geformaliseerd. Sinds de wet van 24 november 1997 is geweldpleging tegenover een partner ook een verzwarende omstandigheid. Sinds 1997 zijn er meerdere omzendbrieven²⁹ en wetgeving³⁰ in werking getreden die een strafrechtelijk antwoord trachten te geven op de problematiek van partnergeweld.

²⁷ DE MORGEN, "Campagne moet hulplijn tegen partnergeweld bekender maken", www.demorgen.be/nieuws/campagne-moet-hulplijn-tegen-partnergeweld-bekender-maken~ba9abf8d/ (consultatie op 24 maart 2022).

²⁸ AMNESTY INTERNATIONAL, "Vrouwenrechten", www.amnesty.nl/wat-we-doen/landen/saudi-arabie/vrouwenrechten#:~:text=Sinds%202018%20mogen%20vrouwen%20in,aangeven%20bij%20de%20burgerlijke%20stand (consultatie op 24 maart 2022).

²⁹ Zie Omz. Nr. COL 3/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van beroep betreffende de definitie van het intrafamiliaal geweld en de extrafamiliale kindermishandeling, de identificatie en de registratie van de dossiers door de politiediensten en de parketten, 1 maart 2006 en Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006.

³⁰ Zie Art. 3 wet 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, BS 1 oktober 2012.

1.5 Ecosystemen

Vroegdetectie is uitermate belangrijk. Al enkele jaren zet men stevig in op sensibilisering en hulpverlening, toch ondergaan betrokkenen gemiddeld 35 gewelddaden alvorens klacht in te dienen. De drempel om een klacht in te dienen blijft dus hoog.

Mijn onderzoeksvraag heeft tot doel te onderzoeken wat nodig is om de aanpak van situaties van partnergeweld door de politiediensten in Oost-Vlaanderen te optimaliseren zodat de drempels die betrokkenen ervaren bij het indienen van een klacht verlaagd worden.

Alvorens ik over kan gaan tot het geven van aanbevelingen, dien ik inzicht te krijgen in de verschillende drempels die betrokkenen ervaren wanneer ze overwegen om een klacht in te dienen bij politiediensten.

In de opleiding sociaal werk hanteren we het ecosysteem van Bronfenbrenner. Dit verklaringsmodel vertrekt vanuit de socio-culturele context en onderscheidt vier niveaus waarop zich factoren bevinden die het slachtoffer beïnvloeden. De verschillende niveaus beïnvloeden niet alleen de problematiek, maar interacteren voortdurend met elkaar.³¹ Hieronder bespreek ik enkele factoren op het micro-, meso-, exo- en macroniveau die betrokkenen kunnen beïnvloeden om al dan niet over te gaan tot het indienen van een klacht. Onderstaande opsomming is niet limitatief en komt voort uit een combinatie van verschillende bronnen. Zo sprak ik met een medewerker van het Family Justice Centrum in Turnhout en een medewerker van het CAW team partnergeweld over welke belemmeringen die opmerkte bij hun cliënten.³²

1.5.1 Microniveau

Onder het microniveau vallen de relationele factoren en de persoonlijke kenmerken van de betrokkenen. Zoals hierboven beschreven, is economisch geweld een uitingsvorm van partnergeweld. Het slachtoffer van de gewelddaad kan niet instaan voor zijn eigen basale levensbehoeften omdat het soms betekent dat ze rechtstreeks terecht komen in financiële problemen en/ of dakloos worden.³³

³¹ F. VAN DER HORST, N. LUCASSEN, R. KOK, M. SENTSE, L. JOOREN, M. LUIJK, *Opgroeien in het hedendaagse gezin*, Tielt, Lannoo, 18-20.

³² Interview casusregisseur FJC.

³³ *Ibid.*

Bij intiem terrorisme heeft de pleger macht over zijn slachtoffer. Wanneer het slachtoffer zich aan de macht tracht te onttrekken door de relatie te beëindigen, kan dit een trigger zijn voor de dader. Uit de praktijk blijkt dat slachtoffers van partnergeweld vaak belaagd worden door de dader wanneer ze de stap zetten om de relatie te beëindigen. De dader probeert zo het slachtoffer in zijn macht te houden. Wanneer het slachtoffer eerder een klacht indiende, zien hulpverleners soms dat slachtoffers de klacht weer intrekken onder invloed van bedreigingen, beloften om te veranderen of de afwezigheid van een gepaste reactie door politiediensten. Slachtoffers gaan vaak gebukt onder angst voor de reactie van de geweldpleger waardoor zij op een later tijdstip er toch voor kiezen de klacht in te trekken.³⁴

Bij de bespreking van de derde fase uit de geweldcyclus werd duidelijk hoe de pleger van de gewelddaden zijn slachtoffer mee verantwoordelijk maakt voor de gewelddaden. Hierdoor kan het slachtoffer zich verplicht voelen om de situatie op te lossen en de pleger een nieuwe kans te geven. Dit in combinatie met het gevoel van hoop dat ontstaat in fase vier vormt een drempel om effectief klacht in te dienen. Het slachtoffer is soms dusdanig gemanipuleerd dat men denkt dat de gewelddaden hun fout zijn. Als het slachtoffer de dader niet verantwoordelijk stelt voor de daden zal hij ook niet overgaan tot een klacht.³⁵

In bepaalde gevallen houden betrokkenen ook rekening met het justitiële verleden van de partner. In bepaalde casussen staat de geweldpleger al onder toezicht van justitie en politiediensten. Een klacht voor nieuwe feiten kan tot gevolg hebben dat de geweldpleger naar de gevangenis moet. De gevolgen van het indienen van een klacht wegen dan ook zwaarder door. Binnen partnerrelaties speelt ook een sterke loyaliteit. Het aangeven van de gewelddaden botst met de loyaliteit die het slachtoffer tegenover zijn partner heeft.³⁶

In situaties van partnergeweld is er vaak ook sprake van wederzijds geweld. Partnergeweld is een symptoom van een dynamiek die niet klopt binnen een relatie. Beide partners kunnen zowel dader als slachtoffer zijn, afhankelijk van de dag en de situatie. Een klacht indienen betekent ook het risico dat er maatregelen tegen de eigen persoon worden genomen.³⁷

³⁴ L. INDEHERBERGE, "Aflevering 9 Pano: geweld tegen vrouwen (reportage)", www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/09/15/pano-geweld-tegen-vrouwen/ (consultatie op 24 maart 2022).

³⁵ Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, herziening 12 oktober 2015, bijl. 2.

³⁶ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

³⁷ T. LE COMPTE en A. GROENEN, *Als liefde overleven wordt: de vele gezichten van partnergeweld*, Kalmthout, Pelckmans Pro, 2020, 64-65.

1.5.2 Mesoniveau

Het mesoniveau heeft betrekking op relaties en interacties met personen in de directe leefomgeving van het slachtoffer zoals vrienden en familie. Slachtoffers van partnergeweld worden soms geïsoleerd van hun vrienden en familie. Dit kan een bewuste tactiek zijn van de dader om zijn macht over het slachtoffer te vergroten en te behouden. Daarnaast bevinden slachtoffers zich soms ook in vriendengroepen waar geweld tegen de partner niet in vraag wordt gesteld. De dader wordt niet gemotiveerd om zijn gedrag te wijzigen en het slachtoffer krijgt de indruk dat in een normale relatie geweld hoort. Daarnaast kan het slachtoffer zich ook schamen voor de gewelddaden van zijn partner. Hij kan er bewust voor kiezen om niks te vertellen tegen vrienden of familie om geen kritiek te krijgen.³⁸

1.5.3 Exoniveau

Met het exoniveau wordt verwezen naar de invloed van media, overheid en hulpverlening op betrokkenen. Anno 1978 werden de eerste vluchthuizen in België opgericht.³⁹ Vluchthuizen bieden onderdak aan slachtoffers van ernstige geweldpleging op een anoniem adres. Hieraan hangt wel een stevig prijskaartje vast. Het slachtoffer met beperkte middelen hangt hierdoor vaak af van de goodwill van het OCMW voor een mogelijke financiële tussenkomst. De onzekerheid over mogelijke opvang is een drempel voor veel slachtoffers.⁴⁰

Betrokkenen van partnergeweld geven aan dat ze zich gemarginaliseerd voelen door politiediensten.⁴¹ Ze onderschatten vaak de ernst van de situatie. Er treedt een zekere moeheid op bij politieambtenaren om tussen te komen in situaties waar al eerder melding van partnergeweld was. Betrokkenen melden dat de relatie die politiediensten opbouwen tijdens de interventie een invloed heeft op het al dan niet indienen van een klacht. Tijdens tussenkomsten stellen politiediensten zich vaak partijdig en subjectief op. Wanneer er "enkel" huisraad is gesneuveld, stellen de diensten vaak geen proces-verbaal op. Het uitblijven van gerechtelijke gevolgen en de manier waarop politiediensten betrokkenen bejegenen kunnen een drempel opwerpen om al dan niet over te gaan tot het indienen van een klacht.⁴²

³⁸ Interview casusregisseur FJC.

³⁹ P. FRANCK, "Hoezo samenwerken?' Multidisciplinaire aanpak van politie, parket en hulpverlening bij partnergeweld", *Orde dag* 2008, (47) 47.

⁴⁰ Vr. en Antw. VI.Parl., Vr. nr. 265, 30 januari 2020, (S. WOUTERS, antw. W. BEKE).

⁴¹ E. BERGMANS, "Politie banaliseert nog te vaak partnergeweld", www.demorgen.be/nieuws/politie-banaliseert-nog-te-vaak-partnergeweld~b9421b37/ (consultatie op 12 maart 2022).

⁴² Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

Ik maak hier wel de kanttekening dat er de laatste jaren vanuit justitie en politiek sterk werd ingezet op de bestrijding van intrafamiliaal geweld. Deze stelling wordt onderbouwd door de omzendbrieven en actieplannen die al in werking traden. Daarnaast heeft Vlaanderen sinds 2019 voor het eerst een Vlaamse minister van justitie en handhaving, Zuhal Demir. In hoofdstuk twee bespreek ik het wettelijk- en beleidskader en komt ook de beleidsnota van Vlaams minister Demir aan bod.⁴³

1.5.4 Macroniveau

Tot slot bestaat het macroniveau uit het waarden- en normenkader dat kenmerkend is voor de maatschappij waarin de betrokkenen leven. Partnergeweld is vanuit psychologische invalshoek een symptoom van een dynamiek. Bijgevolg kan er niet gesproken worden over een dader en een slachtoffer daar beide partners de dynamiek in stand houden. Daarbij werkt het labelen van mensen stigmatiserend en dit werpt wederom een drempel op.⁴⁴

Verder geven betrokkenen aan dat er in de samenleving te symplistisch wordt gekeken naar partnergeweld. Wanneer partners de moed vinden om te praten over de relationele problemen of het geweld, horen zij vaak de simplistische oplossing: "Ga dan toch uit elkaar". De complexiteit van het probleem is nog onvoldoende gekend wat vaak leidt tot onbegrip. Dit onbegrip duwt mensen naar de marge van de samenleving en in een geïsoleerde positie.

Het neoliberal gedachtegoed waar onze samenleving van doordrongen is, hecht veel belang aan autonomie en prestatie. Daar staat open zijn over problemen gelijk aan gezichtsverlies lijden. Het is niet verwonderlijk dat in zo een samenleving mensen schroom ervaren om over hun problemen te praten.⁴⁵

⁴³ Z. DEMIR, "Beleidsnota Justitie en Handhaving 2019-2024", <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1496687> (consultatie op 12 maart 2022).

⁴⁴ J. SLOOTMAECKERS, "Bij partnergeweld is er vaak geen duidelijke dader of slachtoffer", <https://weekend.knack.be/human-interest/bij-partnergeweld-is-er-vaak-geen-duidelijke-dader-of-slachtoffer/> (consultatie op 12 maart 2022).

⁴⁵ P. VERHAEGHE, *identiteit*, Amsterdam, De Bezige Bij, 2012, 114-118.

1.6 Tussentijds besluit

Om mijn onderzoek af te bakenen heb ik in het eerste hoofdstuk de begrippen partnergeweld en intrafamiliaal geweld gedefinieerd en het concept van de geweldcyclus geduid. De geweldcyclus toont aan dat partnergeweld een circulair verloop kent en ook verschillende uitingsvormen heeft. Aan de hand van dit concept wordt duidelijk waarom betrokkenen ervoor "kiezen" om in een gewelddadige relatie te blijven ondanks de vele nadelige gevolgen.

Verder wordt in het eerste hoofdstuk het belang van vroegdetectie duidelijk. Het is nodig dat hulpverlening en politie een bepaalde gevoeligheid ontwikkelen om situaties van partnergeweld te identificeren en hier gepast op te reageren. Partnergeweld is immers geen uitzonderlijk fenomeen. Via criminaliteitsstatistieken wordt duidelijk dat partnergeweld veelvuldig voorkomt in onze samenleving en dat er sprake is van een sociaal probleem. Toch blijken er heel wat drempels te zijn op micro-meso-exo- en macroniveau waardoor betrokkenen niet tot het indienen van een klacht komen.

Waar ik in het eerste hoofdstuk de psychologische invalshoek en de bril van de hulpverlening heb opgezet, focus ik mij in hoofdstuk twee op de juridische en politieke invalshoek. Meer specifiek wordt in hoofdstuk twee ingezoomd op het strafrechtelijk antwoord dat onze wetgever biedt op de problematiek van partnergeweld. In het tweede hoofdstuk bespreek ik ook het beroepsgeheim en de beleidsnota van Vlaams minister Demir.

2. Wettelijk- en beleidskader

In 2014 keurde de IFSW (international federation of social workers) en de IASSW (international association of schools of social work) een nieuwe definitie van het sociaal werk goed. Uit deze definitie blijkt dat sociaal werkers inzetten op het realiseren van mensenrechten om zo tot sociale rechtvaardigheid te komen.⁴⁶

Mensenrechten moeten burgers beschermen zodat ieder mens een waardig leven kan leiden. Ieder mens heeft recht op mensenrechten zonder enige uitzondering op gebied van geslacht, etnische afkomst, godsdienst of politieke overtuiging. Menschenrechten vinden hun oorsprong in de Universele Verklaring van de rechten van de Mens (UVRM) die in 1948 door de Verenigde Naties (VN) werd aangenomen.⁴⁷ Latere internationale verdragen zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) namen de universele rechten van de mens op waardoor lidstaten na ondertekening juridisch gebonden werden aan de bepalingen.⁴⁸

De overheid is verplicht om alle belemmeringen die een individu ervaart in het realiseren van zijn mensenrechten weg te werken en de burgers te beschermen tegen inbreuken op de mensenrechten. Deze inbreuken kunnen een gevolg zijn van beslissingen genomen door de overheid of veroorzaakt worden door medeburgers. De overheid dient in het tweede geval actief op te treden en te voorzien in regelgeving en instanties die mee de mensenrechten helpen waarborgen, zoals de Liga voor Mensenrechten.⁴⁹

België is niet alleen lid van de Verenigde Naties, maar ondertekende ook meerdere internationale verdragen die de rechten van de mens juridisch verankeren zoals het EVRM. Dit heeft tot gevolg dat de Belgische overheid de nodige maatregelen moet nemen om alle mensenrechten te waarborgen. In het geval van partnergeweld ligt de focus op art. 3 EVRM, het verbod op foltering, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing.⁵⁰

⁴⁶ M. TIRIONS, P. RAEYMAECKERS, A. CORNILLE, S. GIBENS, J. BOXSTAENS, Y. POSTMA, *#sociaalwerk*, Leuven, Acco, 2019, 36.

⁴⁷ Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens van 10 december 1948, BS 31 maart 1949.

⁴⁸ Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, BS 19 augustus 1955 en M. TIRIONS, P. RAEYMAECKERS, A. CORNILLE, S. GIBENS, J. BOXSTAENS, Y. POSTMA, *#sociaalwerk*, Leuven, Acco, 2019, 314-319.

⁴⁹ LIGA VOOR MENSENRECHTEN, "Wat zijn mensenrechten, en waarom verdienen ze onze bescherming?", <https://mensenrechten.be/pagina/wat-zijn-mensenrechten-en-waarom-verdienen-ze-onze-bescherming> (consultatie op 24 maart 2022).

⁵⁰ Art. 3 EVRM.

De overheid dient vanuit zijn rol om de burger te beschermen tegen zijn medeburger, geweld te voorkomen en slachtoffers van geweld de nodige hulp en zorgen toe te dienen.⁵¹

De wetgever heeft hiertoe via verschillende wetten en omzendbrieven een (straf)rechtelijk antwoord geformuleerd op partnergeweld. Deze initiatieven houden rekening met de kwetsbare positie waarin het slachtoffer zich bevindt. Ze hebben tot doel om veiligheid te installeren en te werken aan de onderliggende problematiek van waaruit partnergeweld voortvloeit. In mijn onderzoek verwijs ik geregeld naar deze wetgevende initiatieven, daarom wijd ik dit hoofdstuk aan de bespreking van de toepasselijke wetgeving. Dit met bijzondere aandacht voor het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld, het beroepsgeheim en de beleidsnota van minister Demir.

2.1 Omzendbrieven

Een omzendbrief bevat richtlijnen inzake het strafrechtelijke beleid. Met het oog op een politieel en gerechtelijk antwoord op de problematiek van partnergeweld zijn er tot op heden verschillende omzendbrieven in werking. Elke omzendbrief uitgebreid bespreken is in deze bachelorproef niet relevant. Wel geef ik een samenvatting van de vijf voornaamste omzendbrieven die richtlijnen geven inzake de aanpak van partnergeweld op het niveau van de politie. Dit met het oog op het provinciaal actieplan dat verder in dit hoofdstuk wordt besproken. Het bestuderen van algemene omzendbrieven geeft inzicht in bepaalde beleidskeuzes op provinciaal niveau. De procureur des Konings maakte het actieplan immers op binnen de klijtlijnen van de Belgische wetgeving.

Omszendbrieven die hieronder worden besproken zijn allen uitgevaardigd door het College van procureurs-generaal en worden afgekort met het drie letterwoord "COL" waarna het nummer van de omzendbrief en het jaartal van publicatie volgt.⁵²

2.1.1 COL 3/2006⁵³

De eerste omzendbrief trad in werking op 3 april 2006 met als doel om het strafrechtelijke beleid verder uit te bereiden door enerzijds een eenduidige definitie van IFG wettelijk te

⁵¹ COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS, "Huiselijk geweld", <https://mensenrechten.nl/nl/huiselijk-geweld-0#:~:text=Huiselijk%20geweld%20is%20geen%20priv%C3%A9probleem,hulp%20is%20voor%20het%20slachtoffer> (consultatie op 24 maart 2022).

⁵² OPENBAAR MINISTERIE, "omzendbrieven", <https://www.om-mp.be/nl/meer-weten/omzendbrieven> (consultatie op 27 maart 2022).

⁵³ Omz. Nr. COL 3/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van beroep betreffende de definitie van het intrafamiliaal geweld en de extrafamiliale kindermishandeling, de identificatie en de registratie van de dossiers door de politiediensten en de parketten, 1 maart 2006.

verankeren. Anderzijds omschrijft de omzendbrief op welke manier dossiers van intrafamiliaal geweld geïdentificeerd en geregistreerd moeten worden door politie en parket. De wetgever tracht door deze aanpassingen meer relevante statistische gegevens te verkrijgen. Deze gegevens kunnen dan ingezet worden in wetenschappelijk onderzoek om een beter inzicht in het fenomeen van IFG te krijgen.

Met het oog op de registratie van IFG stelt de omzendbrief twee richtlijnen in werking. Wanneer een situatie onder de definitie van IFG valt zoals omschreven in de omzendbrief moeten politieambtenaren:⁵⁴

1. Op het proces-verbaal vermelden of het IFG zich tussen een koppel, descendenten of andere leden van een familie afspeelt.
2. De relatie tussen de dader en het slachtoffer aanduiden in de tabel dader-slachtofferrelaties die automatisch aan het proces-verbaal is verbonden via het computerprogramma ISLP, om uit te maken of er sprake is van incest.

2.1.2 COL 4/2006 herzien op 12 oktober 2015⁵⁵

De tweede omzendbrief trad eveneens in werking op 3 april 2006 en bevat de uitwerking van het strafrechtelijke beleid inzake partnergeweld. In de omzendbrief staat een definitie van partnergeweld en de manier waarop dossiers waar sprake is van partnergeweld geïdentificeerd en geregistreerd moeten worden door politie en parket. Het doel van het strafrechtelijke beleid is een oplossing bieden in situaties van partnergeweld. Hierbij ligt de nadruk op het beschermen van slachtoffers tegen geweld en dit met het oog op de rechten van de dader en met het doel om recidive te voorkomen.

Het strafrechtelijke beleid dient ook een algemene preventie voor de bevolking. Zo moet de gerechtelijke aanpak van partnergeweld de bevolking motiveren in het onderhouden van een geweldloze relatie.

De omzendbrief pleit voor een multidisciplinaire aanpak van partnergeweld en geeft de opdracht aan de procureur des Konings om in zijn gerechtelijk arrondissement een eigen actieplan uit te werken.

⁵⁴ *Ibid.*

⁵⁵ Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, herziening 12 oktober 2015.

Wat betreft de aanpak van partnergeweld voor politieambtenaren bevat de omzendbrief volgende richtlijnen:⁵⁶

1. Bij de opmaak van een proces-verbaal wordt in het voorziene kader vermeld dat het om IFG binnen het koppel gaat. Hierbij wordt ook de relatie tussen dader en slachtoffer vermeld.
2. Binnen elke politiezone wordt er een referentie-officier aangesteld. Deze is het aanspreekpunt van het parket voor alle dossiers inzake partnergeweld.
3. Als er sprake is van een gedraging dat geen misdrijf is, maar wel onder de definitie van partnergeweld valt, wordt of een proces-verbaal opgesteld met de preventiecode 42L (familiaal geschil). Als er geen proces-verbaal werd opgesteld moet de politiezone de tussenkomst op een alternatieve manier registreren.
4. Regels betreffende de houding ten opzichte van slachtoffers en verdachten, de huiszoeking en het contact met het parket.

2.1.3 COL 18/2012⁵⁷

De derde omzendbrief is gebaseerd op de wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld.⁵⁸ Op 5 maart 2020 is de herziene versie van deze omzendbrief in werking getreden. In volgende alinea's baseer ik mij op deze herziene versie die tot doel heeft een duidelijk wettelijk kader te scheppen waarin de rol van alle betrokken actoren duidelijk wordt omschreven en de wet van 15 mei 2012 eenduidig wordt toegepast op situaties van intrafamiliaal geweld.

Het tijdelijk huisverbod is een (preventieve) maatregel die door de procureur des Konings genomen wordt om in situaties van intrafamiliaal geweld een afkoelingsperiode in te lassen bij ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen die een gemeenschappelijke verblijfplaats delen. Daartoe verplicht de maatregel de (toekomstige) geweldpleger de gemeenschappelijke verblijfplaats te verlaten door een plaatsverbod en/of een contactverbod met alle personen die de gemeenschappelijke verblijfplaats delen. Het

⁵⁶ *Ibid.*

⁵⁷ Omz. nr. COL 18/2012 van de Minister van Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken, de communautaire ministers bevoegd voor de justitiehuisen en het College van procureurs-generaal betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, 5 maart 2020.

⁵⁸ Wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod, *BS* 1 oktober 2012.

tijdelijk huisverbod kan enkel worden uitgesproken tegenover meerderjarigen voor maximaal 14 dagen.⁵⁹

Binnen de periode van 14 dagen doet de familierechter een uitspraak over een eventuele verlenging die maximaal 3 maanden kan duren. Zowel de uithuisgeplaatste als de thuisblijvers kunnen beroep doen op het justitiehuis tijdens de duur van de maatregel. Door beroep te doen op een justitieassistent tracht de wetgever de betrokkenen toe te leiden naar de hulpverlening.

De politie vervult een centrale rol door haar contacten met het parket enerzijds en de contacten met de thuisblijvers en uithuisgeplaatste anderzijds. Daartoe vaardigt de omzendbrief volgende richtlijnen uit:⁶⁰

1. De politieambtenaren verzamelen alle relevante informatie over de identiteit en contactgegevens van de betrokkenen, de situatie die aanleiding gaf tot een tussenkomst en eventuele voorgaande feiten. Hierbij volgt men de richtlijnen van COL 4/2006. De informatie wordt overgemaakt aan de magistraat van dienst zodat deze een inschatting van de dreiging kan maken.

2. De politieambtenaren nemen een uitgebreid verhoor af van de persoon die een bedreiging vormt voor de veiligheid van de thuisblijvers.

3. De lokale politie brengt de uithuisgeplaatste en thuisblijvers op de hoogte van de beslissing tot het tijdelijk huisverbod. Binnen de 14 dagen vindt er minstens één herbezoek plaats om na te gaan of het tijdelijk huisverbod gerespecteerd wordt. De politieambtenaar die het herbezoek uitvoert, maakt hiervan een proces-verbaal op en bezorgt dit één dag voor de zitting in de familierechtbank aan de procureur des Konings. Bij een verlenging van de maatregel vindt er minstens één keer per maand een herbezoek plaats. Tien dagen na dit herbezoek bezorgt de uitvoerder van het herbezoek zijn bevindingen, vervat in een proces-verbaal aan de procureur des Konings.

4. Politieambtenaren brengen de procureur des Konings op de hoogte van elke overtreding van het tijdelijk huisverbod via een proces-verbaal.

⁵⁹ Artikel 3, §1 wet van 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, BS 1 oktober 2012.

⁶⁰ Omz. nr. COL 18/2012 van de Minister van Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken, de communautaire ministers bevoegd voor de justitiehuisen en het College van procureurs-generaal betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, 5 maart 2020.

2.1.4 COL 15/2020⁶¹

De vierde omzendbrief voorziet in een instrument voor de risico-evaluatie van situaties bij partnergeweld en trad in werking op 1 januari 2021. Bij iedere tussenkomst tracht de politie een beeld te krijgen over de situatie. Hiertoe nemen zij verhoren af van de betrokkenen. Aan de hand van dit verhoor vult de politieambtenaar de risico-evaluatielijst in met als doel om toekomstige escalatie en recidive in te schatten. De politieambtenaar bezorgt zowel het verhoor als de risico-evaluatielijst aan het parket.

Hierdoor kan de magistraat een grondig inzicht verwerven in de situatie en een gepaste maatregel opleggen. De risico-evaluatie accentueert alarmerende risicofactoren door deze met volgend symbool aan te duiden: " ". Wanneer een risicofactor met dit symbool aanwezig is, moeten politiediensten de magistraat van wacht onmiddellijk verwittigen zodat deze maatregelen kan opleggen om de veiligheid van de betrokkenen te garanderen.

2.1.5 COL 20/2020⁶²

De laatste omzendbrief die ik bespreek, betreft een uitbreiding van het herbezoek door politiediensten in gezinnen waar een tussenkomst is geweest omwille van partnergeweld. De omzendbrief is in werking getreden op 3 december 2020 in navolging van de coronacrisis en bijhorende isolatiemaatregelen. De uitbreiding van het herbezoek moet de ongewenste effecten van de isolatiemaatregelen opvangen zoals de stijging van situaties van partnergeweld en de ontoegankelijkheid van de hulpverlening.

Een herbezoek houdt in dat de politieambtenaar die het partnergeweld vaststelde het slachtoffer opnieuw contacteert. Deze contactname kan telefonisch of fysiek gebeuren. De politieambtenaar noteert zijn bevindingen in een proces-verbaal waardoor ook de gerechtelijke instanties inzicht krijgen in de evolutie van de situatie. Het herbezoek vindt plaats ten laatste twee maanden na de eerste tussenkomst.

In situaties waarin een herbezoek een risico inhoudt voor het slachtoffer, denk hierbij aan intiem terrorisme waarbij de dader het slachtoffer tracht te isoleren, moet de politieambtenaar inschatten of en hoe een herbezoek mogelijk is. Hiertoe kan hij beroep doen op de referentieambtenaar intrafamiliaal geweld van zijn politiekorps. In

⁶¹ Omz. nr. COL 15/2020 van het College van procureurs-generaal betreffende de veralgemening van het gebruik door de politiediensten en de parketten van een tool voor de eerstelijnsrisico-evaluatie inzake partnergeweld, 1 januari 2021.

⁶² Omz. nr. COL 20/2020 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende veralgemening van het herbezoek door de politiediensten in situaties van partnergeweld tijdens de coronacrisis, 3 december 2020.

samenspraak met de referentieambtenaar kan er beslist worden om een alternatieve vorm van het herbezoek toe te passen zoals de betrokkene te verhoren op het politiebureau. Wanneer een herbezoek niet opportuun is omdat beide partners uit elkaar zijn en ook niet meer op hetzelfde adres wonen, kan er besloten worden om geen herbezoek te laten plaatsvinden.

2.2 Beleidsnota Demir⁶³

In hoofdstuk 1.5 ecosystemen werd duidelijk welke drempels betrokkenen kunnen ervaren bij het neerleggen van een klacht. Relevant in de bespreking van het wetgevend en beleidskader is de politieke visie van de huidige Vlaamse minister Zuhair Demir. Sinds 2019 heeft Vlaanderen voor het eerst een minister voor justitie en handhaving. Ook binnen de tak van justitie zijn er sinds de zesde staatshervorming een aantal federale bevoegdheden overgedragen op het niveau van de gemeenschap. Denk hierbij aan de uitvoering van straffen en maatregelen die in de gemeenschap zelf worden uitgevoerd zoals een werkstraf of het elektronisch toezicht. Ook het hulp- en dienstverleningsaanbod voor gedetineerden valt nu onder de Vlaamse bevoegdheid. De veelheid aan bevoegdheden betekent dat Vlaanderen nu zelf een eigen veiligheidsbeleid kan uitwerken.

Een beleidsnota is de vertaling van het regeerakkoord naar de praktijk. Hiertoe bevat het strategische plannen en krijtlijnen waarbinnen politie en justitie de komende vijf jaar hun werking vorm moeten geven. Met het oog op het uitwerken van aanbevelingen dien ik rekening te houden met het Vlaamse niveau. Een voorstel uitwerken dat geen raakpunten heeft met de huidige politieke visie zal op weinig draagkracht kunnen rekenen.

Een gemeenschapsgerichte justitie moet volgens de beleidsnota 2019-2024 instaan voor een snelle, kordate en consequente opvolging van mensen die wet- en regelgeving overtreden. De opvolging focust zich op enerzijds responsabilisering en anderzijds het beperken van recidive aan de hand van het meten van risico's. Dit alles om te vermijden dat er in de toekomst nieuwe slachtoffers vallen. Vlaams minister Demir maakt duidelijk dat haar beleid zich in eerste instantie richt op het slachtoffer.

De focus op het slachtoffer staat centraal in de doelstelling om de werking van Vlaamse justitiediensten aan te passen. Volgens Demir vinden nog onvoldoende slachtoffers de weg naar de juiste hulp- en dienstverlening of verdwalen ze tijdens juridische procedures. In

⁶³ Z. DEMIR, "Beleidsnota Justitie en Handhaving 2019-2024", <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1496687> (consultatie op 12 maart 2022).

de beleidsnota wordt daarom ingezet op outreaching. Het slachtoffer wordt zelf aangesproken door de bestaande dienstverlening en bijgestaan waar nodig doorheen de juridische procedure. Hierbij vermeldt Demir dat het beleid oog heeft voor de meest kwetsbaren in de samenleving zoals de slachtoffers van intrafamiliaal geweld.

2.2.1 Kritische noot

Naar mijn aanvoelen kan outreaching een meerwaarde bieden in de aanpak van partnergeweld. Al jaren stuurt men aan op een overzichtelijk hulpverleningslandschap, maar tot op heden blijft dit een utopie. Nu ik zelf in het werkveld sta, merk ik dat collega's en cliënten vaak hun weg niet vinden in het kluwen van regelgeving en het versnipperde dienstenaanbod. Door outreachend te werken komt het aanbod tot bij de cliënt. Dit heeft als voordeel dat cliënten sneller op een gepaste manier geholpen worden zonder verschillende doorverwijzingen. Outreaching kan ook worden ingezet om de isolatie waarin betrokkenen van partnergeweld soms zitten te doorbreken.

Het inzetten op outreaching kent wel zijn grenzen. Wanneer de interventiediensten tussenkomen bij een familiaal geschil wordt er geen proces-verbaal, maar wel een verkort proces-verbaal opgemaakt. Zo een verkort proces-verbaal wordt niet overgemaakt aan het parket. Bijgevolg is het slachtofferonthaal niet op de hoogte van de feiten en kan er geen outreaching plaatsvinden. Diensten van interventie kunnen aan de betrokkenen vragen of zij graag gecontacteerd willen worden door het Centrum Algemeen Welzijnswerk met het oog op bijstand. Weigeren de betrokkenen dit, dan mogen politiediensten geen gegevens doorgeven.

Outreaching en aanklampende hulpverlening is in de praktijk dus nauw verbonden met de vrijwillige instemming van de betrokkenen. Ook hulpverleningsinstanties zijn gebonden aan de instemming van de betrokkenen wanneer zij andere diensten of het parket willen inschakelen. Slechts in een aantal gevallen is deze instemming niet nodig. In het volgende hoofdstuk bespreek ik wanneer een hulpverlener zelf de stap mag, kan of moet zetten naar het parket.

2.3 Beroepsgeheim en partnergeweld

Alle hulpverleners, zorgverleners of personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis kunnen dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd zijn gebonden aan het beroepsgeheim zoals bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.⁶⁴

Artikel 458 strafwetboek

"Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd, en deze bekendmaken buiten het geval dat zij geroepen worden om in rechte (of voor een parlementaire onderzoekscommissie) getuigenis af te leggen en buiten het geval dat de wet hun verplicht die geheimen bekend te maken, worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro."

In bepaalde situaties leidt dit verbod tot spreken tot situaties waarin cliënten te maken krijgen met onmenselijke gedragingen. Hiertoe heeft de wetgever een wettelijke basis uitgevaardigd waarin het mogelijk is om als drager van het beroepsgeheim dit beroepsgeheim te doorbreken zonder dat hier strafrechtelijke gevolgen aan verbonden zijn. Hiertoe waarborgt artikel 458 bis strafwetboek.⁶⁵ Merk op dat wetgever een expliciete vermelding naar kwetsbare personen ten gevolge van partnergeweld heeft opgenomen.⁶⁶

Artikel 458bis strafwetboek

*"Eenieder, die uit hoofde van zijn staat of beroep houder is van geheimen en hierdoor kennis heeft van een misdrijf zoals omschreven in de artikelen 371/1 tot 377, 377quater, 379, 380, 383bis, §§ 1 en 2, 392 tot 394, 396 tot 405ter, 409, 423, 425, 426 en 433quinquies, gepleegd op een minderjarige of op een persoon die kwetsbaar is ten gevolge van zijn leeftijd, zwangerschap, **partnergeweld**, een ziekte dan wel een lichamelijk of geestelijk gebrek of onvolwaardigheid kan, onverminderd de verplichtingen hem opgelegd door [artikel 422bis](#), het misdrijf ter kennis brengen van de procureur des Konings, hetzij wanneer er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de fysieke of psychische integriteit van de minderjarige of de bedoelde kwetsbare persoon en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen, hetzij wanneer er aanwijzingen zijn van een gewichtig en reëel gevaar dat andere minderjarigen of bedoelde kwetsbare personen het slachtoffer worden van de in voormelde artikelen bedoelde misdrijven en hij deze integriteit niet zelf of met hulp van anderen kan beschermen."*

⁶⁴ Art. 458 SW.

⁶⁵ Art. 458bis SW.

⁶⁶ Wet van 23 februari 2012 tot wijziging van artikel 458bis teneinde het uit te breiden voor misdrijven van huiselijk geweld, BS 26 maart 2012.

Hieronder verduidelijk ik aan de hand van een casus uit het werkveld in welke situatie het gerechtvaardigd is om het beroepsgeheim te doorbreken. Ik benadruk dat artikel 458bis spreekrecht geeft en geen spreekplicht. Wel dient men ten allen tijden rekening te houden met de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 422bis. Dit artikel stelt dat ieder mens een hulpverleningsplicht heeft ten aanzien van een persoon in nood als hij op de hoogte is van de situatie. Wanneer het individu geen hulp kan bieden, dient het beroep te doen op derden.⁶⁷

Tim werkt als psycholoog in een vzw voor slachtoffers van verkeersongevallen. Tijdens zijn laatste consult vertelde zijn cliënte Meg dat ze gechanteerd wordt door haar ex-vriendin Saskia. Meg heeft de relatie met Saskia beëindigd aangezien Saskia meermaals huisraad liet sneuvelen en Meg hierdoor schrik kreeg dat Saskia op termijn ook fysieke agressie naar haar toe zou stellen. Sinds het einde van de relatie, staat de Saskia dikwijls onaangekondigd aan de voordeur. Wanneer Meg de deur niet opent, kruipt Saskia over de omheining en klopt ze op de ramen. Omwille van haar verkeersongeval zit Meg in een rolstoel en bevinden alle kamers zich op het gelijkvloers.

Meg vertelde aan Tim dat Saskia al meermaals onaangekondigd voor haar slaapkamerraam stond. Gisteren betrapte Meg Saskia op het maken van een video-opname terwijl Saskia zich aan het omkleeden was. Gezien de beperkte mobiliteit duurde het enige tijd voordat Meg de gordijnen kon sluiten. Na de feiten heeft Saskia het filmpje naar Meg doorgestuurd met de boodschap dat ze de beelden zal verspreiden als ze blijft weigeren om de relatie een nieuwe kans te geven.

Meg was tijdens het gesprek met Tim erg emotioneel en gaf aan niet meer naar huis te willen. Ze vreesde dat haar ex-vriendin haar voor de zoveelste keer zou opwachten voor haar woning. Ook vertelde Meg dat ze absoluut niet wil dat de politie op de hoogte wordt gebracht van de situatie. Volgens haar zal dit haar ex-vriendin nog bozer maken.

Wanneer Tim de volgende ochtend op de vzw toekomt, wordt hij opgebeld door Meg. Meg vertelt tijdens het telefoongesprek dat ze het hele verhaal verzonnen heeft en niet langer naar de vzw wenst te komen. Tijdens dit telefoongesprek krijgt Tim de indruk dat Meg onder druk wordt gezet. Wanneer Tim vraagt waar Meg zich bevindt en of ze alleen is, wordt het gesprek abrupt beëindigd. Tim tracht Meg verschillende keren terug op te bellen, maar de telefoon gaat niet meer over.

Op dit moment beslist Tim het parket op de hoogte te brengen. Hij kan de integriteit van Meg niet beschermen en er zijn volgens hem sterke aanwijzingen dat er een ernstig en dreigend gevaar bestaat voor de psychische integriteit van Meg. Aangezien hij Meg niet meer kan bereiken en ook geen contactgegevens heeft van iemand uit het netwerk van Meg, moet hij beroep doen op het parket om Meg haar veiligheid te beschermen.

⁶⁷ Art. 422bis SW.

2.4 Provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld⁶⁸

Met de opkomst van de victimologie in de jaren 90 van vorige eeuw, werd er ook vanuit het juridisch werkveld meer rekening gehouden met de noden van slachtoffers van misdrijven.⁶⁹ Na de inwerkingtreding van COL 4/2006 betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld kon het provinciaal parket van Oost-Vlaanderen niet achterblijven met een eigen actieplan. Het provinciaal actieplan heeft als doelstelling om betrokkenen te informeren over mogelijke hulpverlening. Daarnaast moet er volgens het actieplan een extra waakzaamheid zijn naar kinderen die getuige waren van het partnergeweld. Vanuit het parket kan deze waakzaamheid gerealiseerd worden door een goede opvolging van de opvoedingsomstandigheden te waarborgen.

Daarnaast heeft het slachtoffer recht om goed geïnformeerd te worden. Wanneer een slachtoffer zich als benadeelde persoon laat registreren na het indienen van een klacht, wordt hij geïnformeerd over het gevolg dat het openbaar ministerie aan de klacht geeft. Dit geeft het slachtoffer de kans om zich voor te bereiden op een eventuele terugkomst van de dader als de zaak wordt geseponneerd.⁷⁰

Vanuit maatschappelijk standpunt is het belangrijk dat de samenleving het signaal krijgt dat partnergeweld niet aanvaard wordt. De uitgesproken straf heeft dan niet alleen het doel om recidive te voorkomen, maar draagt ook bij tot algemene preventie. Dit komt overeen met de doelstelling die de omzendbrief COL 4/2006 naar voor brengt.

2.4.1 Registratie geweld

De wetgever bestempelt niet elke vorm van geweld tussen personen als een misdrijf. Denk hierbij aan verbaal geweld waarbij een moeder haar dochter verwijt. Toch eist het provinciaal actieplan dat er bij elke politiezone tussenkomen in een intrafamiliale context een vereenvoudigd proces-verbaal wordt opgesteld over de tussenkomen. Het doel hiervan is om de opbouw in geweldsituaties te kunnen opvolgen. Wanneer er binnen het jaar vier vereenvoudigde processen-verbaal zijn opgemaakt, maakt de referentiepersoon intrafamiliaal geweld van de betrokken politiezone een proces-verbaal op. Dit proces-verbaal bundelt dan alle vereenvoudigde processen-verbaal die al werden opgesteld.

⁶⁸ Omz.Oost-VI. nr. OBOV2017010 van het parket van de procureur des Konings Oost-Vlaanderen betreffende het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en inzake eergeerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminkingen, gedwongen huwelijken en wettelijke samenwoning, 2 juni 2017, herziening 10 april 2019.

⁷⁰ Art. 47 wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, BS 2 april 1998.

Als er zich na het opstellen van dit proces-verbaal opnieuw niet-misdrijven voordoen, dan registreert men die via een navolgend proces-verbaal. Als er zich binnen het jaar geen nieuwe incidenten voordoen wordt de teller terug op 0 gebracht. Er dienen dan terug drie vereenvoudigde processen-verbaal te zijn alvorens de referentiepersoon een nieuw aanvankelijk proces-verbaal opstelt.

Een vereenvoudigd proces-verbaal wordt niet overgemaakt aan het parket. Sommige feiten zijn daarentegen van die aard dat een tussenkomst van het parket noodzakelijk is. Het provinciaal actieplan omschrijft een aantal gevallen waarin politiediensten het parket altijd rechtstreeks moeten contacteren. Het gaat hierbij over ernstige vormen van fysiek geweld zoals seksueel geweld of wanneer er minderjarigen in gevaar verkeren en/of moeten worden beschermd. De politieambtenaar dient elke situatie in te schatten op basis van de bedreiging voor de veiligheid van het gezin en de ernst van het geweld. Bij onmiddellijk contact volgt de politieambtenaar de instructies van het parket.

Als er sprake is van een belaging of geweld, maar de feiten niet van die aard zijn dat een onmiddellijke contactname met het parket noodzakelijk is, starten politiediensten een ambtshalve politieel onderzoek op. Een ambtshalve politieel onderzoek duurt maximaal drie maanden. Tijdens het onderzoek doet het Team jeugd en gezin een nazicht op de huidige situatie in de vorm van een telefonische contactname of via een huisbezoek. Vervolgens noteert de uitvoerder zijn bevindingen in een proces-verbaal en bundelt hij na afloop van het onderzoek alle processen-verbaal en maakt deze over aan het parket.

2.4.2 Afhandeling door dienst interventie

COL 4/2006 introduceerde in bijlage een controlelijst "intrafamiliaal geweld". Deze controlelijst heeft als doel om bij zeer alarmerende risicofactoren, die in de lijst met het symbool worden aangeduid, het parket direct en geïnformeerd op de hoogte te brengen. De controlelijst wordt op basis van het verhoor ingevuld en als bijlage samen met het proces-verbaal overgemaakt aan het parket. Het provinciaal actieplan stelt dat de politieambtenaar bij elke melding gebruik moet maken van deze controlelijst. Dit in combinatie met het typeverhoor partnergeweld dat nu al in gebruik is.⁷¹

Het provinciaal actieplan beschrijft op welke manier de tussenkomst tussen de politieambtenaar en het slachtoffer, minderjarige kind(eren) en de dader moet verlopen. Hieronder vat ik de essentie per doelgroep samen met betrekking tot de politieele tussenkomst.

⁷¹ Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, herziening 12 oktober 2015.

Een slachtoffer kan ervoor kiezen om op het bureau klacht in te dienen tegen het geweld. Hoe men de vaststelling ook doet, men stelt altijd een proces-verbaal op. Het type proces-verbaal hangt af van de situatie, zoals hierboven al beschreven. Het proces-verbaal omvat alle nuttige bewijselementen die het relaas van het slachtoffer staven. Er is ook een optie om getuigen te verhoren over het geweld. Verder vermeldt het proces-verbaal de periode waarin dader en slachtoffer een relatie met elkaar hadden of hebben.

Het slachtoffer wordt door de politieambtenaar doorverwezen naar de juiste hulpverlening zoals bijvoorbeeld naar een zorgcentrum na seksueel geweld. Verder raden politieambtenaren de betrokkene aan om psychisch of fysiek geweld te laten vaststellen via een medisch attest. Specifiek voor de provincie Oost-Vlaanderen is er een samenwerking met het team partnergeweld van het CAW. Zowel de doorverwijzing als de feedback van het CAW worden via een navolgend proces-verbaal overgemaakt aan het parket.

Tijdens het verhoor heeft het slachtoffer recht op politionele slachtofferbejegening en handelt de politieambtenaar volgens artikel 46 van de wet op het politieambt. Volgens dit artikel moeten politieambtenaren slachtoffers bijstand verlenen, de nodige informatie geven en in contact brengen met gespecialiseerde diensten. De rechten van het slachtoffer zijn ook tijdens dit verhoor van toepassing.⁷²

Als er kinderen zijn binnen het gezin, worden zij mee vermeld in het proces-verbaal. De politieambtenaar gaat na of de kinderen aanwezig waren op het ogenblik van de feiten, de mate van betrokkenheid en de gevolgen van het geweld op de kinderen. Als de kinderen zelf geweld hebben ondergaan, komt dit in een afzonderlijk proces-verbaal.

Als de kinderen getuige zijn van het geweld maakt men een afschrift van het proces-verbaal met de vermelding "VOS" op. Het is de taak van het Team jeugd en gezin om na te gaan of alle processen-verbaal met een VOS-vermelding bij het parket terecht komen. In alle andere gevallen wordt enkel het origineel proces-verbaal, zonder vermelding van "VOS" overgemaakt aan het parket. Het is het parket dat onderzoekt aan de hand van de processen-verbaal of de situatie van die aard is dat er een VOS-dossier moet worden geopend.

Het verhoren van de verdachte gebeurt op het politiebureau. Om de situatie te laten afkoelen, vraagt men aan de verdachte de gemeenschappelijke verblijfplaats voor enige

⁷² Art. 46 wet 5 augustus 1992 op het politieambt, BS 22 december 1992.

tijd te verlaten. Wanneer er sprake is van ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van het slachtoffer kan de magistraat na kennisname overgaan tot het opleggen van een maatregel tijdelijk huisverbod. Dit houdt in dat de verdachte een contactverbod en/ of plaatsverbod krijgt opgelegd voor al zeker een periode van 14 dagen. Deze periode kan door de familierechter worden verlengd tot een termijn van 3 maanden. Dit is conform de omzendbrief COL 18/2012.⁷³

2.4.3 Samenwerking politie, parket en hulpverlening

Partnergeweld eist een multidisciplinaire aanpak. Om dit in de praktijk te realiseren werd er in 2009 een convenant partnergeweld afgesloten tussen Het parket Oost-Vlaanderen, de politiezone Sint-Niklaas, het CGG, de provincie Oost-Vlaanderen, het stadsbestuur Sint-Niklaas en het CAW.

Het convenant en het actieplan stelt dat politieambtenaren een doorverwijzing naar het team partnergeweld bij het CAW verzekeren. Deze doorverwijzing neemt men op in het proces-verbaal, net zoals de feedback van het CAW na tussenkomst. De samenwerking biedt mogelijkheden voor de verdere afhandeling van het dossier. Zo kan de magistraat als voorwaarde bij de seponering een koppelbegeleiding bij het CAW opleggen. Ook bij een bemiddeling in strafzaken kan men voorstellen om een project in de hulpverlening te volgen. Daarnaast bieden de diensten slachtofferhulp en slachtofferonthaal begeleiding aan voor slachtoffers. Het uitwerken van herstelbemiddeling in dossiers partnergeweld gebeurt door Moderator Forum VZW.

⁷³ Art. 3 wet 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, BS 1 oktober 2012.

2.5 Besluit wettelijk- en beleidskader

In het tweede hoofdstuk wordt duidelijk dat de Belgische overheid verplicht is om mensen te beschermen tegen ernstige vormen van geweld, waaronder ook partnergeweld. Deze bescherming wordt via de wetgever geboden in de vorm van wetten, omzendbrieven en een provinciaal actieplan. Dit geheel van wetgevende initiatieven vormen samen het strafrechtelijk antwoord van de wetgever op partnergeweld.

Gelet op de locatie van mijn stage wordt er binnen de PZ Sint-Niklaas gehandeld volgens de richtlijnen die voortvloeien uit het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld. Dit actieplan is mee gebaseerd op eerdere omzendbrieven die betrekking hebben op de problematiek van partnergeweld zoals de COL 3/2006 en COL 4/2006. Zowel het actieplan als de richtlijnen uit de omzendbrief COL 18/2012 inzake het tijdelijk huisverbod en de omzendbrieven COL 15/2020 inzake de risico-evaluatie lijst en COL 20/2020 inzake het herbezoek worden in hoofdstuk twee besproken.

Partnergeweld wordt in hoofdstuk twee zowel vanuit de juridische als de politieke invalshoek bekeken. Zo sta ik stil bij de beleidsnota van Vlaams minister Demir en geef hier mijn eigen kijk op. In de beleidsnota van Vlaams minister Demir staat geschreven dat een gemeenschapsgerichte justitie zich moet focussen op responsabilisering en het beperken van recidive. Daarnaast moeten mensen vlotter de weg vinden naar de juiste hulp- en dienstverlening. Dit tracht Demir te verwezenlijken door meer in te zetten op outreaching. In de praktijk blijkt deze outreaching op grenzen te botsen. Binnen de hulp- en dienstverlening zijn hulpverleners echter gebonden aan het beroepsgeheim waardoor andere hulpverlening inschakelen niet steeds mogelijk is. Toch blijkt uit het tweede hoofdstuk dat de wetgever niet alles laat afhangen van de instemming van de betrokkene. Het artikel 458bis strafwetboek omschrijft een aantal uitzonderingen waarbij het beroepsgeheim doorbroken kan worden zonder dat er strafrechtelijke gevolgen aan verbonden worden.

Het volgende hoofdstuk is gebaseerd op vier semi-gestructureerde interviews. In deze interviews bevraag ik de actoren naar hun visie over de huidige aanpak van partnergeweld binnen Oost-Vlaanderen. Daartoe zoom ik in op specifieke richtlijnen inzake de risico-evaluatielijst en het herbezoek zoals omschreven in dit hoofdstuk. De vragenlijst die gehanteerd werd bij de semi-gestructureerde interviews is terug te vinden in bijlage twee.

3. Praktijkonderzoek

Het eerste deel van mijn onderzoek bestaat uit een literatuurstudie. Enerzijds ligt de focus op het fenomeen partnergeweld en welke drempels betrokkenen ervaren bij het neerleggen van een klacht. Anderzijds wordt de wetgeving besproken die van toepassing is op situaties van partnergeweld. De nadruk ligt hierbij op het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld daar dit een vertaling is van de omzendbrieven en de wetgeving op het Internationale, Federale en Vlaamse niveau. Het provinciaal actieplan is een duidelijk kader waarbinnen politieambtenaren moeten handelen. De aanbevelingen die ik in hoofdstuk vier schets hebben betrekking op de richtlijnen die uit het actieplan voortvloeien.

Om aanbevelingen te kunnen uitschrijven die gedragen worden door het werkveld nam ik een semi-gestructureerd interview af van actoren die allen werken volgens de richtlijnen van het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld. De actoren werden allen individueel geïnterviewd en de interviews namen een half uur in beslag.

Door gebruik te maken van een semi-gestructureerd interview heb ik een leidraad die het gesprek vorm geeft, maar kan ik toch in elk interview de focus op een ander aspect leggen. Hieronder beschrijf ik de resultaten van mijn bevraging. Ik kies ervoor om te werken met drie ondertitels die telkens een aantal vragen clusteren. De ondertitels die ik gebruik komen overeen met de ondertitels uit de vragenlijst. De vragenlijst staat in bijlage twee.

De actoren die deelnamen aan het semi-gestructureerd interview zijn een hoofdinspecteur interventie van de politiezone Sint-Niklaas, een referentieambtenaar partnergeweld uit de provincie Oost-Vlaanderen, een medewerker van het project partnergeweld uit het Centrum Algemeen Welzijnswerk en een procureur des Konings van het parket van Dendermonde. De geïnterviewde actoren kiezen ervoor om anoniem te blijven in dit onderzoek met als voordeel dat de antwoorden minder sociaal wenselijk zijn.

Onderstaande tekst bevat de voornaamste bevindingen uit het interview. Ik citeer doorheen de tekst de verschillende actoren. Verder benadruk ik dat onderstaande tekst louter gebaseerd is op de semi-gestructureerde interviews die ik bij de actoren heb afgenomen. Ik tracht de antwoorden van de actoren zo objectief mogelijk weer te geven. Als er parallellen zijn met mijn literatuurstudie verwijs ik naar de overeenkomstige delen.

3.1 De aanpak van partnergeweld

De eerste cluster van vragen heeft betrekking op de richtlijnen die voortvloeien uit het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld. Hierbij ligt de nadruk op het gebruik van de risico-evaluatielijst en het herbezoek. Daarnaast bevroeg ik de actoren of zij vertrouwd zijn met de ketenaanpak. Hieronder versta ik de samenwerking tussen politie, parket en hulpverlening.

"Als er geen verwondingen zijn, is de kans dat de situatie als ernstig wordt ingeschat veel kleiner. Daar ben ik wel van overtuigd" – Hoofdinspecteur interventie

Volgens de hoofdinspecteur interventie wordt er in elke situatie van partnergeweld anders gehandeld. Het provinciaal actieplan wordt hierdoor als te zwart-wit ervaren. De richtlijnen van het actieplan fungeren als een rode draad doorheen de verschillende interventies, maar vallen niet steeds toe te passen in de praktijk. Zo focussen politieambtenaren om hun processen-verbaal te staven met bewijsmateriaal. In situaties waar er louter verbaal geweld of geen zichtbare verwondingen bij de betrokkenen te zien zijn, kunnen politieambtenaren moeilijk rechtvaardigen dat er een proces verbaal wordt opgemaakt. Daarnaast doen politiemabtenaren hun vaststellingen in eer en geweten. Wanneer zij de situatie als niet bedreigend inschatten, moeten zij volgens de hoofdinspecteur interventie de keuze hebben om geen (verkort) proces-verbaal op te stellen. De richtlijnen in het actieplan moeten dus meer ruimte laten voor de inschatting van de politieambtenaar ter plaatse omdat in de praktijk geen zwart-witte situaties voorkomen.⁷⁴

Het keer op keer interveniëren in dezelfde gezinnen doet de motivatie afnemen. Dit komt volgens de hoofdinspecteur interventie omdat zij onvoldoende zicht hebben op de verdere afhandeling van de (verkorte) processen-verbaal/meldingen. De hoofdinspecteur interventie is voorstander van een afstemming tussen de dienst interventie en de tweedelijnsdienst die het dossier verder opvolgt. Zo kunnen interventieploegen bij een nieuwe tussenkomst terugvallen op de informatie van de tweedelijnsdienst. Het werkt volgens de hoofdinspecteur interventie motiverend als de inspecteurs van interventie weten dat er ook iets wordt gedaan met het werk dat ze leveren.⁷⁵

De referentieambtenaar intrafamiliaal geweld (IFG) bevestigt dat de richtlijnen van het actieplan niet consequent worden gevolgd. Intern in de politiezone Sint-Niklaas worden er e-mails verstuurd door de referentieambtenaar IFG naar de opstellers van een melding met code intrafamiliaal geweld. Dit om de opstellers eraan te herinneren een verkort

⁷⁴ Interview hoofdinspecteur interventie.

⁷⁵ *Ibid.*

proces-verbaal op te stellen. De referentieambtenaar geeft aan dat het invullen van de risico-evaluatielijst niet consequent gebeurt. Zowel de referentieambtenaar IFG als de hoofdinspecteur interventie zijn het erover eens dat dit instrument enkel voor extra administratieve werklast zorgt. Voor de implementatie van het instrument hadden politieambtenaren al de reflex om in bedreigende situaties het parket te verwittigen. Daarnaast moet de risico-evaluatielijst meteen na het verhoor van de betrokkenen gebeuren wat in de praktijk niet altijd haalbaar is. Als uit de risico-evaluatie blijkt dat het parket verwittigt moet worden, zal het desbetreffende dossier met prioriteit worden behandeld. Dit zorgt ervoor dat er men intensief werkt op dat ene dossier waardoor andere dossiers vertraging oplopen.⁷⁶

"Voor heel wat zaken vallen wij terug op wat politiediensten, die onze ogen en oren op het terrein." – procureur des Konings parket Dendermonde

De procureur des Konings vertelt dat het parket elk dossier individueel bekijkt. De wetgeving, omzendbrieven en het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld fungeren als leidraad doorheen de dossiers waar sprake is van partnergeweld. De aanpak van partnergeweld is vanuit het parket tweeledig. Enerzijds is er het repressieve luik dat stelt dat partnergeweld een strenge bestraffing vraagt. Anderzijds moet men betrokkenen naar de hulpverlening toeleiden met als doel om recidive in de toekomst in te perken. Een strenge bestraffing alleen stopt partnergeweld niet. Focust men alleen op het geweld an sich, zonder de onderliggende oorzaken te behandelen, zal de geweldcyclus niet doorbroken worden. Het parket verwacht van politiediensten dat zij zoveel als mogelijk mensen richting de hulpverlening verwijzen zodat het strafrechtelijke luik voor een stuk ondergeschikt wordt.⁷⁷

De risico-evaluatielijst is volgens de procureur des Konings een goede leidraad voor interventiediensten om situaties op het terrein in te schatten. Aan de hand van de tool kunnen inspecteurs uitmaken of er al dan niet sprake is van een gevaarsituatie en of er verdere stappen nodig zijn. Toch is de tool momenteel onderbenut omdat deze verbonden is aan een specifieke situatie en niet aan de persoon die de agressie pleegt.

Er moet volgens de procureur des Konings een geautomatiseerd systeem komen dat de verschillende tools koppelt aan de persoon van de verdachte. In plaats van telkens vanaf nul een tool in te vullen, kunnen politiediensten ook de voorgaande tools in rekening nemen. De risico-evaluatielijst moet geïndividualiseerd worden, omdat bepaalde

⁷⁶ Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

⁷⁷ Interview procureur des Konings parket Dendermonde.

gedragsveranderingen binnen een koppel juist wel een alarmsignaal zijn waar dit op de lijst niet als alarmerend staat aangeduid. Stel dat er veel tussenkomsten zijn bij een koppel en het telkens kadert binnen verbale agressie, dan is het alarmerend als er de volgende tussenkomst sprake is van fysieke agressie. In die zin moet de tool het verloop in agressie weergeven. Het zal echter wachten zijn op de digitalisering van justitie om van de tool een dynamisch instrument te maken.⁷⁸

"Het doel is om mensen een hulpverleningsvraag te doen stellen, ongeacht hoe zwaar het risico wordt gekwalificeerd." – Medewerker CAW project partnergeweld

De medewerker van het CAW project partnergeweld merkt op dat er vaak meerdere gewelddaden plaatsvinden voor het parket wordt verwittigd. Voor het provinciaal actieplan in werking trad, is er een tijd lang een richtlijn geweest vanuit het parket die voorschreef dat politieambtenaren het parket bij elke tussenkomst in het kader van intrafamiliaal geweld moesten verwittigen. Dit zorgde ervoor dat er veel controle was op de interventies door politieambtenaren waardoor ze als het ware gedwongen waren om alle situaties serieus te nemen. Er werd dan ook altijd doorverwezen naar de hulpverlening. Sinds het nieuwe actieplan in werking is getreden, verwijzen politiediensten onvoldoende door naar het project partnergeweld. Dit komt mede doordat er minder "controle" is vanuit het parket omdat zij pas na vier tussenkomsten op de hoogte worden gebracht.⁷⁹

Het inzetten van een risico-evaluatielijst brengt volgens de medewerker van het CAW geen soelaas. De ernst van de feiten hebben geen invloed op het hulpverleningsaanbod van het CAW. Partnergeweld is een symptoom van een dynamiek tussen partners. Een risico-evaluatielijst geeft bijgevolg enkel weer in welke mate het symptoom zich manifesteert. Het is in eerste instantie belangrijk dat men betrokkenen doorverwijst en dat politieambtenaren een hulpvraag bij de betrokkenen losweken. Vanuit deze invalshoek is de uitbreiding van het herbezoek een meerwaarde. Eerder in mijn onderzoek omschrijf ik het concept van de geweldcyclus. De medewerker van het CAW verwijst in het interview naar dit concept. Zo is de bereidheid om klacht in te dienen en de stap te zetten naar hulpverlening mee afhankelijk van het stadium waarin de betrokkenen zich bevinden. Het op verschillende momenten aanbieden van hulpverlening en de mogelijkheid tot het indienen van een klacht kan ervoor zorgen dat betrokkenen toch op het aanbod ingaan.⁸⁰

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

⁸⁰ *Ibid.*

Het implementeren van de ketenaanpak is volgens de CAW medewerker nuttig in dossiers waar er verschillende instanties naast elkaar opereren. Daarbij biedt het de mogelijkheid om buiten het beroepsgeheim te treden. Dit maakt dat de situatie in zijn totaliteit kan worden bekeken. De hulpverlening stelt zich soms te zacht op waardoor er weinig verandering komt in situaties of situaties escaleren. Door politie en parket te betrekken is er een mogelijkheid om repressief op te treden en een externe druk op bepaalde dossiers te leggen. Wanneer situaties danig escaleren kan een politionele tussenkomst noodzakelijk zijn om de veiligheid opnieuw te installeren.⁸¹

"Een herbezoek kan een trigger zijn voor partnergeweld." – Referentieambtenaar IFG

De voorbereiding van de herbezoeken bracht volgens de referentieambtenaar IFG een grote werklast mee binnen de tweedelijnsdiensten van de politie. Daarbij kan een fysiek herbezoek een trigger zijn voor de agressor om opnieuw agressief gedrag te stellen. Een telefoongesprek biedt volgens de referentieambtenaar IFG hier soelaas doordat de betrokkene op een moment dat zij alleen is naar de politie kan terugbellen zonder dat de partner dit moet weten. De procedure van het herbezoek is echter nog onvoldoende gekend onder de bevolking. Interventieploegen moeten dus meer verwijzen naar het herbezoek zodat betrokkenen ook weten dat er na de tussenkomst nog een opvolging gebeurt.⁸²

De hoofdinspecteur geeft tijdens het interview aan dat die niet echt op de hoogte is van wat het herbezoek inhoudt, omdat dit wordt uitgevoerd door team Jeugd en Gezin. Een herbezoek kan nuttig zijn omdat interventiediensten tussenkomen tijdens een crisis. Beide partijen staan dan vaak recht tegenover elkaar. Wanneer er al wat tijd is overgegaan hebben partijen de kans gehad om rationeel over de situatie na te denken en kijken ze op een andere manier naar de situatie en de relatie. Het is echter aan de diensten op de tweede lijn om in te schatten wanneer zo een herbezoek plaatsvindt.⁸³

Op de politieschool zijn de lessen rond intrafamiliaal uiterst minimaal. Om die reden geeft de hoofdinspecteur interventie aan dat hij het concept van de ketenaanpak beperkt kent. Het idee om samen met verschillende partners de strijd aan te gaan tegen intrafamiliaal geweld klinkt nobel. In de praktijk blijkt echter dat de huidige toevloer naar de hulpverlening niet goed verloopt. Het zijn de betrokkenen zelf die kiezen of ze in zee gaan met de hulpverlening. Politiediensten kunnen niet meer doen dan de optie aanbieden.⁸⁴

⁸¹ *Ibid.*

⁸² Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

⁸³ Interview hoofdinspecteur interventie.

⁸⁴ *Ibid.*

De referentieambtenaar IFG wijst erop dat niet elke casus geschikt is voor de ketenaanpak omdat er sprake moet zijn van een meervoudige problematiek. De ketenaanpak gaat aan de slag met diverse domeinen en focust zich dus niet alleen op partnergeweld. Daarbij blijkt dat de ketenaanpak in de politiezone Sint-Niklaas nog niet geïnstalleerd is.⁸⁵

"Het grote probleem bij situaties van IFG is dat er geen quick win is. Je kan niet vertrekken vanuit het idee dat je gaat tussenkomen en het op één dag allemaal oplost."
- procureur des Konings parket Dendermonde

De procureur des Konings wijst erop dat het herbezoek al sinds de inwerkingtreding van het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld verplicht is in alle dossiers die via een APO-opdracht in het kader van IFG worden afgehandeld. Met de uitbereiding van het herbezoek sinds de COL 20/2020 in werking is, moet er nu ook een herbezoek plaatsvinden in processen-verbaal die niet via een APO-opdracht worden afgehandeld. Door het herbezoek en het daaraan gekoppeld navolgend proces-verbaal krijgt het parket een beter zicht op de situatie. Het herbezoek vindt ook een tijd na de eerste tussenkomst plaats waardoor er een inschatting kan gebeuren over hoe het nu zit met de relatie. Zijn de gemoederen bedaard en ging het om een eenmalig feit of zijn er nog tussenkomsten geweest? In dit opzicht valt het herbezoek dus best zo laat mogelijk binnen de APO-termijn van drie maanden. Het parket laat zich in de evaluatie over het dossier leiden door de informatie die uit het herbezoek voortkomt.⁸⁶

De tweedelijnsdiensten van de politie voeren het herbezoek uit. Dit heeft als voordeel dat het gebeurt door mensen die de nodige expertise over partnergeweld bezitten. Zij kunnen dan inpikken op de feiten, maar ook doorvragen naar de redenen van escalatie. Tijdens het herbezoek is er ruimte om de gehele gezinscontext in rekening te brengen. Zo wordt er verder gekeken dan de partnerrelatie an sich. Het is dus van belang dat zones zodanig gestructureerd en georiënteerd zijn dat er een vlotte doorstroming is naar de tweedelijnsdiensten.⁸⁷

Elke politiedienst heeft ook de mogelijkheid om ambtshalve korter op de bal te spelen. Om dit te kunnen realiseren is er nood aan een goede briefing. Zijn er doorheen de dag situaties geëscaleerd die onmiddellijk opvolging vragen? Het is belangrijk in situaties van partnergeweld om de moed niet te verliezen en toekomstgericht te handelen.

⁸⁵ Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

⁸⁶ Interview procureur des Konings parket Dendermonde.

⁸⁷ *Ibid.*

Interventiediensten zullen vaak geen duidelijk resultaat zien van de actie die ze hebben ondernomen in situaties van partnergeweld. Dit druist in tegen de mentaliteit die er is om situaties snel en correct af te handelen. Situaties van partnergeweld zijn nu eenmaal anders dan het oppakken van een drugsdealer waarbij er meteen resultaat is van het werk dat politieambtenaren leveren. Daarnaast moeten we erkennen dat in sommige gevallen de geweldcyclus niet te doorbreken valt. Er zijn koppels die een haat-liefde verhouding ontwikkelden die zo intens is dat niemand er doorgeraakt.⁸⁸

3.2 Drempels bij het indienen van een klacht

De tweede cluster van vragen bevraagt de actoren of het neerleggen van een klacht zinvol is in situaties van partnergeweld en onderzoekt welke drempels betrokkenen ervaren bij het neerleggen van een klacht. Uit mijn literatuurstudie blijkt dat betrokkenen van partnergeweld gevoelens van schuld en schaamte ervaren. Ook op emotioneel vlak zorgt voortdurende stress voor nefaste gevolgen. Het zelfbeeld wordt aangetast, grenzen vervagen en de herhaling van de geweldcyclus leidt tot een intensivering van de geweldsdaaden. Vroeg ingrijpen belet dus dat situaties escaleren waardoor dramatische gebeurtenissen zoals doodslag verhinderd kunnen worden.

"Men beseft dat een klacht de laatste druppel kan zijn die ervoor zorgt dat iemand gearresteerd wordt" – Medewerker CAW project partnergeweld

De medewerker van het CAW raadt zijn cliënten aan om in situaties van partnergeweld klacht in te dienen. De motivatie om een klacht in te dienen is tweeledig. Enerzijds is de politie op de hoogte van de problematiek, met als voordeel dat wanneer de situatie onveilig wordt en de betrokkenen de politie bellen, zij gericht kunnen interveniëren. Anderzijds is het indienen van klachten een manier om een dossier op te bouwen. Dit kan later van pas komen wanneer de betrokkene juridische stappen wenst te zetten tegen zijn (ex)-partner. Denk hierbij aan de overname van de gezinswoning, het ouderlijk gezag of alimentatie.⁸⁹

Een overzicht van de mogelijke drempels die betrokkenen ervaren zijn verwerkt in hoofdstuk één onder de tussentitel "ecosystemen". Op het exoniveau is vooral de manier waarop politiediensten interveniëren en de relatie die men opbouwt met de betrokkene doorslaggevend voor het al dan niet indienen van een klacht. Volgens de medewerker van het CAW is het belangrijk dat politiediensten geduldig omgaan met betrokkenen. Er dient

⁸⁸ *Ibid.*

⁸⁹ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

vaak meerdere keren een hulpaanbod of interventie plaats te vinden eer betrokkenen stappen durven zetten.

"Het is niet omdat er een klacht wordt neergelegd dat het geweld onmiddellijk stopt. Het is een proces van lange adem en dit vormt voor sommige mensen een belemmering." – procureur des Konings parket Dendermonde

De procureur des Konings vindt de moeilijkste dossiers diegene waarin het slachtoffer geen klacht heeft ingediend. Politiediensten kunnen ofwel tussenkomen na een oproep door derden of na een oproep van de betrokkenen zelf. Als een betrokkene zelf inbelde zal die voor 90% van de gevallen bereid zijn om een verklaring af te leggen. Uit deze verklaringen put het parket veel informatie over de dynamiek in een relatie en over de oorzaak van de escalatie. Als een betrokkene geen verklaring wil afleggen, bemoeilijkt dat het proces. Het parket en politie koesteren vermoedens dat er sprake is van partnergeweld, maar dit kan onvoldoende bewezen worden. Dit maakt het zeer moeilijk om de tenlastelegging en de strafmaat te bepalen.⁹⁰

Is het parket ervan overtuigd dat er sprake is van partnergeweld en de betrokkenen willen niet meewerken, kan de procureur opdracht geven om te werken met discrete nazichten. Op die manier probeert het parket betrokkenen toch naar de hulpverlening te leiden en een vinger aan de pols te houden. Politiediensten werken dan aan een soort van vertrouwensband waardoor de betrokkene misschien op langere termijn toch nog een klacht indient.⁹¹

De grootste belemmering om geen klacht in te dienen is het uitblijven van een oplossing. Betrokkenen willen in eerste instantie dat het geweld stopt, maar dit kan niet alleen via een tussenkomst door de politie. Er is nood aan hulpverlening zonder wachtlijsten zodat betrokkenen een terugvalbasis hebben. De wachtlijsten voor daders zijn soms nog veel groter waardoor betrokkenen op een muur botsen. Betrokkenen moeten de zekerheid hebben dat wanneer ze een klacht indienen er ook effectief iets gebeurt. Ze moeten weten dat ook al wordt er niet onmiddellijk met grof juridisch geschut geschoten, er andere instanties zijn waar ze terecht kunnen.⁹²

⁹⁰ Interview procureur des Konings parket Dendermonde.

⁹¹ *Ibid.*

⁹² *Ibid.*

"Je kan de mensen zeggen wat ze kunnen doen, maar je kan ze niet zeggen wat ze moeten doen, en je kan ze al zeker niet verplichten een klacht in te dienen." –
Hoofdinspecteur interventie

Uit de ervaring van de hoofdinspecteur interventie blijkt dat er heel weinig koppels effectief stappen zetten na een tussenkomst. De meerwaarde van een klacht situeert zich hier in het opbouwen van een dossier. Het parket krijgt via het proces-verbaal een beeld van de situatie. Hoe meer klachten, hoe ernstiger ze de situatie inschatten. Of betrokkenen een klacht indienen, hangt af van de perceptie die zij hebben over politiediensten. Doorslaggevend hierbij is de ervaring van eerdere tussenkomsten. Zijn betrokkenen goed bejegend? Is er een juiste inschatting gebeurd van de situatie? Waren er voldoende politiemensen beschikbaar of moesten betrokkenen lange tijd wachten? Daarnaast hebben betrokkenen ook soms te weinig kennis van de procedure waardoor er verkeerde verwachtingen kunnen ontstaan over wat de politie kan betekenen in situaties van partnergeweld.⁹³

De referentieambtenaar IFG ziet het neerleggen van een klacht als een bescherming voor het slachtoffer. Wanneer de geweldpleger moet voorkomen en er geen klacht is neergelegd, kan hij de feiten minimaliseren. Zo kan hij stellen dat de situatie overroepen is en dit staven door het parket erop te wijzen dat er geen klacht werd neergelegd. Daarnaast is het niet mogelijk om een klacht terug in te trekken. Dit heeft als voordeel dat de geweldpleger het slachtoffer niet onder druk kan zetten om de klacht in te trekken. Verder is het wel zo dat er ambtshalve ook een proces-verbaal kan worden opgemaakt als het slachtoffer geen klacht indient.⁹⁴

Volgens de referentieambtenaar IFG dienen betrokkenen geen klacht in omdat ze vaak de taal niet machtig zijn, geen vertrouwen hebben in de politie of zich in een gewelddadige omgeving bevinden. Daarnaast speelt ook de afhankelijkheid van het slachtoffer tegenover de agressor een rol. Zo kan het slachtoffer een te beperkt vangnet hebben of economisch afhankelijk zijn van de dader.⁹⁵

⁹³ Interview hoofdinspecteur interventie.

⁹⁴ Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

⁹⁵ *Ibid.*

"Wij zijn een politiedienst. Wij spelen soms voor brandweer, maar niet voor sociaal werker. Daarvoor zijn er andere diensten in het achterland." – Hoofdinspecteur interventie

Volgens de hoofdinspecteur interventie zijn het de slachtoffers die de stap naar hulpverlening moeten zetten. Sommige (psychische) problematieken zorgen ervoor dat er escalaties blijven komen zonder dat een politiedienst dit kan tegenhouden. Het slachtoffer moet zelf sterk genoeg in zijn schoenen staan om de situatie op te lossen. Op kortere termijn een herbezoek inplannen kan ervoor zorgen dat betrokkenen sneller klacht indienen of de stap naar hulpverlening zetten. Wanneer interventiediensten niet (voldoende) doorverwezen, kan dit opgevangen worden met een herbezoek. Vlak na de escalatie zijn mensen het meest gemotiveerd om actie te ondernemen. Het herbezoek vindt meestal pas na een maand plaats waardoor de motivatie al aanzienlijk verminderde.⁹⁶

De referentieambtenaar IFG pleit voor een samenwerking tussen hulpverlening en politie. De aanwezigheid van een Family Justice Center kan ervoor zorgen dat deze samenwerking een vast karakter krijgt. Het voordeel is dat er in tegenstelling tot de ketenaanpak geen sprake moet zijn van een meervoudige problematiek. De hulpverlening kan aanklampent en vrijwillig blijven werken met betrokkenen en de politie kan op tijd een grens trekken in deze vrijwilligheid. Nu verstoppert hulpverleners zich nog vaak achter het beroepsgeheim en zijn politiediensten pas op de hoogte als de situatie ontploft. Politiediensten kunnen sneller een conflict beëindigen, maar bieden geen oplossing op lange termijn. Hulpverlening moet cliënten motiveren om klacht in te dienen en politiediensten moeten betrokkenen toeleiden naar de hulpverlening.⁹⁷

3.3 Doorverwijzen naar hulpverlening

De derde cluster met vragen focust zich op de doorverwijzing naar de hulpverlening. In het provinciaal actieplan staat te lezen dat slachtoffers en daders door politiediensten doorverwezen worden naar de juiste hulpverlening. Sinds 2009 is er een convenant met het CAW inzake partnergeweld. Politieambtenaren geven na instemming van de betrokkenen hun contactgegevens door aan het CAW. Het CAW contacteert vervolgens de betrokkenen en doet een vrijwillig hulpverleningsaanbod.

"De emballage is de helft van het cadeau." – Medewerker CAW project partnergeweld

⁹⁶ Interview hoofdinspecteur interventie.

⁹⁷ Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

Volgens de medewerker van het CAW verwijzen politiediensten betrokkenen onvoldoende door naar de hulpverlening. Het is de verantwoordelijkheid van elke politieambtenaar om betrokkenen goed door te verwijzen en hulpverlening te promoten. Uit onderzoek blijkt namelijk dat na een doorverwijzing het gemiddeld aantal interventies die nadien volgen gevoelig dalen. De medewerker van het CAW zegt dat politieambtenaren soms een vertekend beeld hebben van welke mensen bij het CAW terecht kunnen. Hierdoor doen zij soms aan voorfiltering terwijl dit niet de bedoeling is. Het project partnergeweld gaat aan de slag met koppels in situaties van partnergeweld ongeacht de zwaarte van de gewelddaden. Ook betrokkenen die ervoor kiezen om de relatie stop te zetten kunnen in het CAW terecht voor slachtofferhulp of persoonlijk relationeel welzijnswerk.⁹⁸

"De mensen op interventie hebben zoveel richtlijnen dat het onmogelijk is om alle procedures te kennen." – Referentieambtenaar IFG

De referentieambtenaar IFG stelt dat de doorverwijzing niet gebeurt door interventie, maar wordt opgenomen tijdens het herbezoek door team Jeugd en Gezin. Door de werkdruk en de veelheid aan richtlijnen is het onmogelijk voor interventiediensten om alle procedures te kennen. Dit neemt niet weg dat het tijdstip bij een doorverwijzing belangrijk is.⁹⁹

De hoofdinspecteur interventie bevestigt dat er onvoldoende wordt doorverwezen tijdens tussenkomsten. De doorverwijzing is wederom afhankelijk van situatie tot situatie. Soms vergeten politieambtenaren betrokkenen door te verwijzen. De kennis van een inspecteur is zo allesomvattend dat het menselijk is als er soms een richtlijn over het hoofd gezien wordt.¹⁰⁰

Daarnaast kan de adrenaline van een politieambtenaar tijdens een tussenkomst de hoogte ingaan waardoor hij in een tunnelvisie belandt. De situatie kan ook erg onduidelijk zijn als betrokkenen aangeven dat er geen probleem is. Ook worden politieambtenaren tijdens een interventie soms opgeroepen voor een volgende interventie waardoor er geen tijd of ruimte overblijft om alle richtlijnen te volgen.

De doorverwijzing moet op een efficiëntere manier gebeuren. Betrokkenen hebben nood aan een overzicht van waar ze terecht kunnen. Dit overzicht moet volgens de hoofdinspecteur interventie na de tussenkomst ook nog steeds raadpleegbaar zijn voor de

⁹⁸ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

⁹⁹ Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

¹⁰⁰ Interview hoofdinspecteur interventie.

betrokkenen. Daarbij moet er een hercontact gebeuren waarin men polst naar de huidige situatie en eventueel opnieuw betrokkenen doorverwijst naar de hulpverlening.¹⁰¹

"Het is interventie die in eerste instantie langs gaat op het terrein en daar heb je mensen nodig die blijvend sociaal geëngageerd zijn. Het zijn zij die de eerste doorverwijzingen doen wanneer het momentum zich voordoet" – procureur des Konings parket Dendermonde

Volgens de procureur des Konings ligt het probleem bij een tekort aan toegankelijke hulpverlening die op korte tijd beschikbaar is. Politie en parket kunnen niet meer doen dan doorverwijzen, maar als er geen beschikbare plaatsen zijn, stopt het hele proces. Daarbij moet er ook op de juiste moment worden doorverwezen. Het zijn veelal jonge mensen die net van de schoolbanken komen die binnen interventie werken. Het is volgens de procureur des Konings dan ook noodzakelijk dat er binnen de opleiding voldoende aandacht is voor de problematiek van IFG met oog op een goede doorverwijzing naar de hulpverlening. Daarnaast moet de zone zelf zich zodanig organiseren dat de informatie met betrekking tot het onderwerp IFG doorstroomt naar de mensen op het terrein.¹⁰²

De procureur besluit het interview met de boodschap dat er de laatste tijd meer en meer aandacht is voor een uitgebouwde sociale cel op de tweedelij. Deze gespecialiseerde teams hebben oog voor de gezinscontext en houden ook de kinderen in het oogmerk. Het politiekorps moet zich volgens de procureur des Konings richten op een snelle doorstroming naar de tweedelij. Omgekeerd moet de tweedelij ondersteuning bieden aan de mensen op het terrein.¹⁰³

¹⁰¹ *Ibid.*

¹⁰² Interview procureur des Konings parket Dendermonde.

¹⁰³ *Ibid.*

3.4 Besluit praktijkonderzoek

Doorheen het derde hoofdstuk geef ik weer wat de ondervraagde actoren geantwoord hebben op de vragenlijst in bijlage twee. De vragenlijst kaart verschillende onderwerpen aan die (on)rechtstreeks betrekking hebben op de onderzoeksvraag. Met het oog op het schrijven van aanbevelingen is het belangrijk om zicht te krijgen van hoe de wetgeving in de praktijk wordt toegepast en waar de knelpunten zitten. Uit de semi-gestructureerde interviews haal ik vier grote knelpunten.

In het volgende hoofdstuk formuleer ik aan de hand van mijn literatuurstudie en mijn ervaring op stage aanbevelingen. Deze aanbevelingen vormen een startpunt voor verder wetenschappelijk onderzoek. Enerzijds tracht ik de aanbevelingen zo realistisch mogelijk te houden, maar anderzijds ben ik er mij van bewust dat veranderingen in de richtlijnen van het provinciaal actieplan tijd vraagt.

De aanbevelingen in hoofdstuk vier verlagen de drempel tot het indienen van een klacht voor betrokkenen in situaties van partnergeweld. Ik maak de kanttekening dat doorheen de semi-gestructureerde interviews duidelijk is geworden dat ondanks er geen klacht wordt neergelegd, politie en parket toch oriënteren naar de hulpverlening. Het voordeel van een klacht situeert zich in de motivatie van de betrokkenen om iets aan de situatie te veranderen. De eerste stap hierbij is politie, parket of hulpverlening informatie te verschaffen over de problemen.

Uit de literatuurstudie blijkt dat betrokkenen een veelheid aan drempels ondervinden bij het neerleggen van een klacht. Binnen mijn onderzoek kies ik ervoor om aanbevelingen uit te schrijven die betrekking hebben op de werkwijze van politiediensten. De aanbevelingen situeren zich dus op exo-niveau, maar zoals in de literatuurstudie duidelijk wordt hebben alle niveaus invloed op elkaar. Een andere manier van bejegening door interventiediensten kan ervoor zorgen dat betrokkenen toch een klacht indienen desondanks er schrik is voor de reactie van de agressor.

4. Aanbevelingen

Het opzet van mijn onderzoek was om aanbevelingen uit te schrijven die de drempel tot het indienen van een klacht verlagen. Doorheen mijn literatuurstudie en praktijkonderzoek wordt duidelijk dat partnergeweld een complexe problematiek is. Niet alleen zijn er diverse uitingsvormen, maar ook de context heeft een grote invloed op de betrokkenen. Daarnaast is er pas sinds 2006 een eenduidige definitie van IFG waardoor er gericht wetenschappelijk onderzoek naar dit fenomeen kan gebeuren. Het complexe karakter van IFG en partnergeweld en het feit dat er maar sinds enkele jaren gericht onderzoek wordt gevoerd naar deze problematieken, maakt het uitschrijven van concrete aanbevelingen des te moeilijker.

Partnergeweld is situatie-gebonden. Een aanbeveling die werkt in de ene situatie zou agressie kunnen opwekken in een andere. Zo kan een herbezoek in een relatie waar sprake is van intiem terreur een trigger zijn voor nieuwe gewelddaden. Een interventie bij situationeel geweld kan er dan weer voor zorgen dat partijen hun stressgehalte daalt waardoor de rust en veiligheid bij de betrokkenen terugkeert.

De aanbevelingen die ik hieronder uitwerk zijn niet limitatief, ze vormen een startpunt. Alvorens mijn aanbevelingen realiseerbaar zijn in de praktijk is er nood aan verder onderzoek. De omvang van mijn bachelorproef laat het niet toe om onderstaande aanbevelingen concreet uit te werken zodat ze direct in de praktijk implementeerbaar zijn.

Deze aanbevelingen zijn een combinatie van theorie uit mijn literatuurstudie, inzichten die ik verwierf tijdens mijn stage bij team Jeugd en Gezin en de bevindingen uit de semi-gestructureerde interviews. De semi-gestructureerde interviews verduidelijken de knelpunten in de huidige aanpak die ervoor zorgen dat betrokkenen drempels ervaren bij het neerleggen van een klacht. Deze bevindingen vormen het startpunt bij het uitwerken van onderstaande aanbevelingen. Elke aanbeveling sluit ik af met mijn mening over het besproken onderwerp. Mijn mening is gekleurd door de kennis die ik heb opgedaan in mijn onderzoek en de praktijkervaring die ik opdeed tijdens mijn stage bij team Jeugd en Gezin.

Zoals de naam van het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld al doet vermoeden is de aanpak van partnergeweld door parket en politie verschillend per provincie. In mijn zoektocht naar aanbevelingen ben ik in gesprek gegaan met de eindverantwoordelijke van de clusteropleiding slachtofferbejegening aan de politieschool PAULO en een politieambtenaar van de lokale politie Antwerpen dienst Lokale Recherche & Nazorg/ Jeugd Gezin en Nazorg Slachtofferzorg- Intrafamiliaal geweld. Daarnaast heb ik

op 9 mei 2022 een praktijkdag voor aspiranten van de politieschool PAULO meegevolgd. Tijdens deze praktijkdag werd geoefend op het brengen van slecht nieuws, interveniëren in situaties van IFG en slachtofferbejegening aan de hand van rollenspelen.

4.1 Herplan het herbezoek

Uit de semi-gestructureerde interviews blijkt dat politieambtenaren werkzaam binnen interventie een veelheid aan richtlijnen moeten kennen. De kennis van een inspecteur is danig ruim dat het vrijwel onmogelijk is om in elke situatie alle richtlijnen strikt te volgen. Bovendien krijgen de diensten van interventie vaak tijdens een bejegening een oproep voor een andere tussenkomst binnen. Hierdoor is het niet altijd mogelijk om even grondig te werken en worden sommige richtlijnen over het hoofd gezien.

Zo betreft één van de richtlijnen een hercontactname met het slachtoffer van belaging/bedreiging, van wie de fysieke of seksuele integriteit is aangetast of waarbij tijdens de interventie contact is opgenomen met het parket in het kader van partnergeweld. Dit hercontact omschrijft de wetgever als een herbezoek. De politiediensten dienen binnen twee maand na het opstellen van het aanvankelijk proces-verbaal opnieuw contact op te nemen met het slachtoffer. Door deze hercontactname krijgen politie en parket zicht op de evolutie van de situatie en kan er een inschatting over de veiligheid van de betrokkenen worden gemaakt. Daarnaast is een hercontact een signaal naar betrokkenen dat politie en hulpverlening bereikbaar blijven. Het hercontact kan de vorm aannemen van een verhoor, een huisbezoek of een telefonisch contact.¹⁰⁴

In de provincie Antwerpen is er geen provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld. Binnen de provincie is er een draaiboek uitgewerkt door hulpverlening, politie en parket. In dit draaiboek staat omschreven hoe de betrokken actoren moeten handelen in situaties van partnergeweld. Tijdens mijn gesprek met een medewerker van de Lokale Politie Antwerpen werd duidelijk dat het draaiboek verschilt van het provinciaal actieplan. Zo is er binnen de Lokale politie Antwerpen een sectie intrafamiliaal geweld. Wanneer er door de interventiediensten een proces-verbaal is opgesteld dat kadert binnen intrafamiliaal geweld, volgt er de dag nadien een hercontactname met de betrokkenen.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Omz. nr. COL 20/2020 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende veralgemening van het herbezoek door de politiediensten in situaties van partnergeweld tijdens de coronacrisis, 3 december 2020.

¹⁰⁵ Interview politieambtenaar sectie slachtoffernazorg.

Bij de bespreking van de geweldcyclus in het eerste hoofdstuk wordt duidelijk waarom het zo moeilijk is voor betrokkenen om de gewelddadige relatie te verlaten. Zo is er bij partnergeweld vaak geen sprake van continue geweld, maar wisselen hoopvolle periodes zich af met periodes van geweld. Uit de semi-gestructureerde interviews blijkt dat het cruciaal is dat betrokken op de juiste moment worden benaderd door politiediensten. Met andere woorden: het is belangrijk om betrokkenen aan te spreken op het moment dat ze gemotiveerd zijn om iets aan de gewelddadige dynamiek te veranderen.¹⁰⁶

De ervaring uit mijn stage en de geweldcyclus leren mij dat het hercontact dat al dan niet telefonisch plaatsvindt, niet op de juiste moment valt. Veelal geven betrokkenen aan dat de relatie goed loopt en er geen nood is om een klacht in te dienen over de gewelddaden. Verder onderzoek naar wanneer betrokkenen de meeste motivatie ervaren om een klacht in te dienen is aangewezen.

Een hercontact dat plaatsvindt op de dag na de interventie, kan een meerwaarde zijn om de betrokkenen het gevoel te geven dat de politie de feiten serieus neemt en bereikbaar is voor betrokkenen. Dit verlaagt de drempel voor de betrokkenen om contact op te nemen met hen. In het eerste hoofdstuk wordt duidelijk dat politiediensten een vermoeidheid ondervinden wanneer zij meerdere keren tussen moeten komen in situaties van partnergeweld. Deze vermoeidheid heeft invloed op de kwaliteit van de bejegening en vormt zo een drempel op exoniveau waardoor betrokkenen minder snel een klacht indienen.¹⁰⁷ Daarbij ziet men tijdens de eerste tussenkomst bepaalde richtlijnen over het hoofd zoals een doorverwijzing naar het project partnergeweld van het CAW. Deze drempels kunnen verlagen door het herbezoek daags nadien te laten plaatsvinden.

Het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld schrijft voor dat er standaard een hercontactname is met de betrokkenen binnen APO-dossiers. Uit het semi-gestructureerd interview blijkt dat dit herbezoek al voor de COL 20/2020 in voege was. De procureur des Konings van het parket Dendermonde stelt dat een herbezoek een beeld geeft van hoe de situatie evolueert. In die zin valt een herbezoek beter op een later tijdstip zodat men tijdens het herbezoek kan reflecteren over een langere periode. Als het herbezoek twee maand na de feiten valt en de betrokkenen geven aan dat de situatie al twee maand stabiel is, is dit een betere indicator dan wanneer het huisbezoek 2 dagen na de feiten valt.¹⁰⁸

¹⁰⁶ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

¹⁰⁷ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

¹⁰⁸ Interview procureur des Konings Dendermonde.

4.1.1 Kritische noot

In een ideale wereld volgt men koppels waarbij sprake is van partnergeweld op lange termijn op. De semi-gestructureerde interviews tonen echter dat dit niet haalbaar is voor politiediensten. Hier maak ik mij de bedenking wat het meeste werkdruk geeft: een dossier opvolgen door een maandelijks contactname of vertrekken van weer een nieuwe tussenkomst en hierin een APO vervullen? Naar mijn aanvoelen moeten politiediensten meer inzetten op preventief handelen en dient er bij bepaalde koppels waar al meerdere tussenkomsten zijn geweest een vinger aan de pols gehouden te worden. Door als politiedienst outreachend te werken, valt de drempel om naar een politiebureau te stappen weg. De opvolging moet uiteraard niet alleen door politiediensten gebeuren. In mijn aanbeveling over de sociale kaart verwijs ik naar het aandeel dat de hulpverlening hierin moet opnemen.

4.2 De sociale kaart als intern kompas

Uit de literatuurstudie blijkt dat partnergeweld een symptoom is van onderliggende problematieken zoals verslaving, financiële problemen of trauma's. Het louter repressief behandelen van partnergeweld is op korte termijn effectief, denk hierbij aan het uitvaardigen van een tijdelijk huisverbod. Echter om partnergeweld op lange termijn te behandelen is er nood aan een goede doorverwijzing naar de hulpverlening.¹⁰⁹

Uit de semi-gestructureerde interviews blijkt dat politieambtenaren van interventie vaak de eerste doorverwijzing voor hun rekening nemen daar zij interveniëren als de situatie escaleert. Meestal komen inspecteurs van de dienst interventie net van de schoolbanken en moeten zij nog heel wat "on the field" leren. Daarbij is de kans dat zij in dezelfde zone werken als waar zij zijn opgegroeid klein. Dit maakt het soms lastig voor hen om een zicht te krijgen op welke hulpverleningsdiensten er in de omgeving bestaan. De hoofdinspecteur interventie haalt aan dat er in de politieopleiding weinig tot geen aandacht is voor de sociale kaart. Tijdens de praktijkdag op 9 mei waarbij de aspiranten rollenspelen oefenden, heb ik in geen enkele casus een doorverwijzing gehoord. Aangezien deze praktijkdag het enige moment is waarop aspiranten hierop oefenen, kan ik stellen dat de uitspraak van de hoofdinspecteur interventie gegrond is.¹¹⁰

¹⁰⁹ J. SLOOTMAECKERS, "Bij partnergeweld is er vaak geen duidelijke dader of slachtoffer", <https://weekend.knack.be/human-interest/bij-partnergeweld-is-er-vaak-geen-duidelijke-dader-of-slachtoffer/> (consultatie op 12 maart 2022).

¹¹⁰ Interview hoofdinspecteur interventie.

Het correct doorverwijzen is belangrijk, maar ook de toegankelijkheid van de hulpverlening speelt een grote rol volgens de procureur des Konings van het parket van Dendermonde. Het is een pijnlijke vaststelling dat in crisissituaties hulp niet voorhanden is. Betrokkenen verwachten dat er na een tussenkomst van politie de situatie positief verandert, maar dit kan enkel door een samenwerking met de hulpverlening. Als betrokkenen ervaren dat er na de eerste tussenkomsten niks verandert, verhoogt dit de drempel om politiediensten te blijven contacteren. Om de wachtlijsten in de hulpverlening aan te pakken is er meer budget nodig, maar hierover uitweiden valt buiten mijn bachelorproef.¹¹¹

In bijlage voeg ik een flyer toe die politieambtenaen kunnen gebruiken om betrokkenen naar hulpverlening door te verwijzen. Het is een leidraad en biedt een overzicht van de mogelijke hulpverleningsinstanties die werken rond partnergeweld. De flyer is gebaseerd op het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld.

4.2.1 Kritische noot

Een flyer is een dynamisch instrument. Hou hem up-to-date! De beste manier om dit te doen is door in gesprek te gaan met hulpverleningsdiensten. Bevraag welk aanbod zij hebben en pols naar de wachtlijst. Zo kunnen betrokkenen correct geïnformeerd worden en is er ruimte tot samenwerking met de hulpverlening. Anderzijds mag een flyer de mondelinge doorverwijzing niet vervangen. Verschaf betrokkenen voldoende informatie, meer dan er op de flyer te lezen valt. Hou rekening met een mogelijke taalbarrière en publiceer de flyer in andere talen.

De provincie Antwerpen richtte al een Family Justice Center op. In mijn gesprek met een medewerker van de Lokale Politie Antwerpen blijkt dat betrokkenen makkelijker de weg vinden naar hulpverlening van politie en omgekeerd, net omdat deze diensten gecentraliseerd zitten in één gebouw. Het lijkt mij dan ook een grote meerwaarde om het concept van het Family Justice Center in meerdere steden uit te rollen.

¹¹¹ Interview procureur des Konings parket Dendermonde.

4.3 Politie (terug) uw vriend

Uit de bespreking van de drempels die betrokkenen op exo-niveau ervaren, blijkt dat de relatie die politieambtenaren opbouwen met betrokkenen invloed heeft op het al dan niet indienen van een klacht. Betrokkenen geven aan dat ze zich gemarginaliseerd voelen doordat politiediensten vaak partijdig optreden. Daarbij treedt er bij politieambtenaren een vermoeidheid op wanneer zij meerdere keren in hetzelfde gezin moeten tussenkomen of wanneer er sprake is van "lichte" gewelddaden zoals het sneuvelen van huisraad.¹¹²

De procureur van het parket van Dendermonde geeft een mogelijke verklaring voor deze vermoeidheid. Politieambtenaren van de dienst interventie zijn opgeleid om situaties snel af te handelen, de zogenaamde "quick win". Bij het meevolgen van de rollenspelen die door de aspiranten van de politieschool werden gespeeld, werd hierover een opvallende uitspraak over gedaan. De docent vertelde dat de aspiranten snel moeten denken en schakelen op het terrein. Als de ene oplossing niet werkt, moeten ze meteen zoeken naar een nieuwe oplossing. Het doel van een interventie is de situatie terug veilig te maken. In die optiek is het te begrijpen dat wanneer een bemiddeling niet helpt of wanneer er al meermaals is tussengekomen de politieambtenaren aansturen op een relatiebreuk.¹¹³

De problematiek van partnergeweld is echter te complex om tijdens een interventie op te lossen. Naast het feit dat partnergeweld een dynamiek is en er dus eigenlijk geen onderscheid kan gemaakt worden tussen slachtoffer en dader, spelen er ook individuele psychologische factoren. Denk hierbij aan een hechtingstrauma, een verslavingsproblematiek of agressieproblemen. Als de gewelddadige relatie wordt beëindigd of één van de partijen wordt tijdelijk uit huis gezet, keert de veiligheid tijdelijk terug. Om verandering op lange termijn te zien, moet er ook gewerkt worden aan de onderliggende oorzaak. Partnergeweld wijst op onderliggende problemen. Het is van belang de betrokkenen te leiden naar de gepaste hulpverlening.

Een extra moeilijkheid is dat hulpverlening pas effectief is als er ook een hulpvraag bij de betrokkene is. Het is hij die tot een gedrags- en mentaliteitswijziging moet komen en er voor open moet staan om aan zichzelf te werken. Volgens de medewerker van het CAW project partnergeweld moeten politiediensten deze hulpvraag bij betrokkenen losweken.¹¹⁴

¹¹² Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

¹¹³ Interview procureur des Konings Dendermonde.

¹¹⁴ Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

Het doel bij interventies die kaderen binnen partnergeweld mag geen “quick win” zijn, maar moet liggen bij het correct doorverwijzen van betrokkenen zodat er op lange termijn veiligheid wordt geïnstalleerd. Daartoe moeten politieambtenaren anders worden opgeleid. In de politieschool PAULO krijgen aspiranten acht uur theorie over intrafamiliaal geweld en wordt er tijdens tien lesuren geoefend op het brengen van een slechtnieuwsmelding, het bejegenen van slachtoffers en het interveniëren in situaties van intrafamiliaal geweld.¹¹⁵

Binnen een psychosociale bacheloropleiding zoals sociaal werk zijn er meerdere trainingsvakken die hulpverleners in spé leren om met cliënten te communiceren. Zo zijn er de vakken bemiddeling en communicatie die elk 24 uur in beslag nemen. Tijdens deze vakken leren hulpverleners in opleiding een aantal basistechnieken aangeleerd. Voldoende oefenen is noodzakelijk om deze goed onder de knie te krijgen. Aangezien diensten van interventie vaak het eerste aanspreekpunt zijn bij betrokkenen van partnergeweld is een stevige basis aan gesprekstechnieken nodig.

Tijdens het semi-gestructureerd interview bevestigt de hoofdinspecteur interventie dat interventiediensten geen zicht hebben op wat er na hun tussenkomst verder gebeurt. Hierdoor lijkt het dat er keer op keer wordt geïntervenieerd in dezelfde gezinnen zonder dat er iets aan de situatie verandert. Bij de lokale politie van Antwerpen is er een aparte sectie IFG werkzaam. Daags na een tussenkomst nemen zij contact op met betrokkenen en stemmen zij af met de inspecteurs die de vaststellingen deden. Door terug te koppelen met de vaststellers ontstaat er een vorm van appreciatie voor de geleverde prestatie, wat motiverend werkt. Zo is er tijdens de terugkoppeling ook ruimte om medewerkers van de tweedelijnsdienst te wijzen op een taalbarrière en tips uit te wisselen over hoe ze het best kunnen communiceren met bepaalde betrokkenen. Door rekening te houden met de eigenheid van de betrokkenen vergroot ook de kwaliteit van de dienstverlening.¹¹⁶

De cijfers uit de Federale criminaliteitsstatistieken tonen aan dat intrafamiliaal geweld een sociaal probleem is dat veelvuldig voorkomt in onze samenleving. Het is noodzakelijk dat politieambtenaren met de nodige achtergrondkennis handelen. Het aanwerven en opleiden van politieambtenaren in de problematiek van IFG is nodig om een kwaliteitsvolle dienstverlening te blijven aanbieden. De meningen van de ondervraagde actoren over op welke dienst de gespecialiseerde medewerkers het best tewerkgesteld worden, zijn verdeeld. Zo pleit de docent van de politieschool PAULO om inspecteurs van interventie op te leiden naar het beeld van de zedeninspecteur. Anderzijds wordt er door de procureur

¹¹⁵ Gesprek docent PAULO cluster 8.

¹¹⁶ Interview hoofdinspecteur interventie.

des Konings verwezen naar de tweedelijnsdiensten die na de initiële vaststellingen verder aan de slag gaan met de betrokkenen.

4.3.1 Kritische noot

In mijn onderzoek focuste ik mij bewust niet op de initiatieven van de ketenaanpak en het Family Justice Center. Ik sta zeker achter deze initiatieven en ben overtuigd van de meerwaarde in de strijd tegen partnergeweld. Uit een onderzoek van de UC Leuven-Limburg komt de verwachting voort dat een Family Justice Center het taboe rond intrafamiliaal geweld zal doorbreken en zo de drempel voor betrokkenen zal verlagen.¹¹⁷ Echter is er op dit moment nog geen Family Justice Center in Oost-Vlaanderen opgericht. Het valt buiten mijn onderzoek om te bespreken op welke manier een Family Justice Center vorm kan krijgen in Oost-Vlaanderen. Elke provincie heeft zijn eigen knelpunten en hulpverleningsdiensten. Er is onderzoek nodig naar welke bijdrage een hulpverleningsinstantie kan leveren in de aanpak van onder andere partnergeweld om van daaruit het concept van het Family Justice Center in Oost-Vlaanderen vorm te geven.

Om te oordelen of het bundelen van verschillende hulpverleningsdiensten drempelverlagend werkt, beroep ik mij op de evaluatie van het Zorgcentrum na Seksueel Geweld (ZSG). Het ZSG vertrekt vanuit hetzelfde concept als een Family Justice Center. Beide initiatieven willen een gecoördineerde aanpak en bieden verschillende soorten hulpverlening aan onder één dak. Allesomvattende zorg biedt veel voordelen zoals een sneller herstel en vermindert de kans voor het slachtoffer om opnieuw slachtoffer te worden.¹¹⁸ Ook lijken slachtoffers sneller de weg te vinden naar hulpverlening en politiediensten, dat blijkt uit een evaluatie van het pilootjaar 2017.¹¹⁹

Om een dossier aan te melden voor de ketenaanpak moet er sprake zijn van een ernstige en complexe situatie die verder reikt dan enkel de problematiek van partnergeweld. Daardoor volgde mijn stageplaats nog geen dossiers op via de ketenaanpak. Het lijkt mij heel zinvol om niet enkel intern af te stemmen tussen interventie en de tweedelijns, maar ook de dialoog aan te gaan met de hulpverlening. De hulpverlening zorgt voor

¹¹⁷ FJC LIMBURG, "Samen maken we het verschil", 54, https://www.fjclimburg.be/downloads/Samen_maken_we_het_verschil_FJC_Limburg.pdf (consultatie op 14 mei 2022).

¹¹⁸ STOP GEWELD, "Zorgcentrum na Seksueel Geweld: wat, voor wie & waar?", <https://www.seksueelgeweld.be/zorgcentra-na-seksueel-geweld-wat-voor-wie-waar> (consultatie op 14 mei 2022).

¹¹⁹ N. MUYLLE, "Een eerste evaluatie van de zorgcentra na seksueel geweld, 19-20, https://iqvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/131_-_een_eerste_evaluatie_van_de_zorgcentra_na_seksueel_geweld.pdf (consultatie op 14 mei 2022).

veranderingen op lange termijn en de politiediensten waken over de veiligheid van de betrokkenen.

Tijdens mijn stage wezen verschillende collega's mij er vaak op dat politie geen hulpverlening is. Toch komen politiediensten vaak als eerste in contact met problematieken die een behandeling vragen. Specifiek voor partnergeweld zal het weghalen van de partner de problematiek niet verhelpen. Het is niet de taak van politiediensten om betrokkenen psychosociaal te begeleiden, hiervoor bestaan instanties in de hulpverlening. Wel dient er een goede doorverwijzing te gebeuren en moeten politieambtenaren rekening houden met de complexiteit van partnergeweld.

Als uit de literatuur blijkt dat er gemiddeld 35 gewelddaden zijn voor een betrokkene de stap naar politie durft te zetten is het een utopie om na één tussenkomst grote veranderingen te bereiken. In situaties van partnergeweld moet de nadruk liggen op veiligheid en het toeleiden van betrokkenen naar de hulpverlening. Er dient een mentaliteitswijziging te komen die volgens mij bereikt kan worden door de aspiranten in de opleiding al bewust te maken dat niet elke interventie een "quick win" is. In het werkveld kan deze mentaliteitswijziging doorgevoerd worden door collega's op te leiden in de problematiek van IFG.

Als laatste wil ik wijzen op de noodzaak om in te zetten op diversiteit binnen het korps. Werf collega's aan met diverse culturele achtergronden die meertalig zijn. De meerwaarde schuilt hierin dat bepaald gedrag gekaderd kan worden binnen andere, culturele waarden en normen waardoor het wederzijds begrip vergroot. Daarnaast is meertaligheid ook een grote troef. De taalbarrière kan een drempel zijn voor betrokkenen om geen beroep te doen op politie en hulpverlening. De beschikbaarheid van tolken is beperkt en zorgt vaak voor vertraging in het dossier.

4.4 Benut de risico-evaluatielijst ten volle

De laatste aanbeveling heeft betrekking op de risico-evaluatielijst. Doorheen de semi-gestructureerde interviews komt naar voor dat de tool vooral een grote werklast met zich meebrengt en nog niet optimaal wordt benut. Volgens de hoofdinspecteur van interventie bezitten inspecteurs voldoende kennis om zelf een inschatting te maken van de gevaarsituatie. De procureur des Konings wijst erop dat de tool gekoppeld wordt aan een situatie en niet aan een persoon. Bij een volgende tussenkomst moet de tool opnieuw ingevuld worden, en kan er geen vergelijking gemaakt worden met de vorige lijst.¹²⁰

¹²⁰ Interview procureur des Konings parket Dendermonde en Interview hoofdinspecteur interventie.

Het doel van de risico-evaluatielijst is voor vele inspecteurs niet duidelijk. Om inspecteurs te motiveren om de tool correct te gebruiken is het aangewezen om duidelijk te maken waarvoor de tool dient. Gezien de tool recent in werking trad, leerden veel inspecteurs het instrument pas "on the field". Het is de taak van de referentieambtenaar IFG om de richtlijnen vanuit het parket met betrekking tot IFG door te geven aan de rest van het korps.

Het risico-evaluatie instrument tracht in te schatten of er in een situatie van partnergeweld een hoog risico op escalatie of recidive is. Het instrument geeft inzicht in de feiten en in de context waarin deze zich afspelen. De tool verhindert dat schijnbaar lichte feiten, die volgens de tool toch alarmerend zijn, geen gevolg krijgen.

Het is volgens de procureur des Konings wachten op de digitalisering van justitie alvorens de tool gekoppeld wordt aan een persoon. Intussen lijkt het aangewezen om de tool te herevalueren en een meer flexibel karakter te geven zodat het instrument geïndividualiseerd kan worden toegepast op de persoon van de dader. Er kan ruimte voorzien worden in de tool om de evolutie van geweld ten opzichte van een vorige situatie te kaderen en persoonsgebonden risicofactoren toe te voegen. Een risicotaxatie-instrument dat deze eigenschappen bezit kwam in 2016 tot stand. Ik doel hierbij op het risicotaxatie-instrument partnergeweld (RTI PG) dat het resultaat is van een samenwerking tussen het expertisecentrum Resilient People van de UCLL, het IGVM, het departement gelijke kansen en verschillende actoren bij politie, justitie en welzijn.¹²¹

Het RTI PG is een gestructureerd professioneel oordeel dat vertrekt vanuit een dyadisch perspectief. Dit houdt in dat er gefocust wordt op de wederkerigheid van geweld. Het instrument bestaat uit drie luiken. Het eerste luik verzamelt de demografische gegevens en brengt zo het gezin in kaart. In het tweede luik worden er 13 risicofactoren onderverdeeld binnen 4 domeinen. De focus van het instrument ligt zowel op het criminele verleden als op dynamische factoren. De risicofactoren die in kaart worden gebracht zijn sensitief voor verandering in gedrag en omgeving. Het RTI PG laat dan ook toe om zelf extra risicofactoren toe te voegen. In de COL 15/2020 staat te lezen dat de risico-evaluatielijst drie doelen nastreeft. Allereerst moeten de feiten in de juiste context worden geplaatst hetgeen het RTI PG mogelijk maakt door de demografische gegevens, het criminele verleden en dynamische factoren in kaart te brengen. De tweede doelstelling om

¹²¹ X, "Risicotaxatie-instrument partnergeweld", <https://www.ucll.be/risicotaxatie-instrument-partnergeweld#:~:text=Het%20RTI%20PG%20is%20gericht,hel%20beheren%20van%20deze%20risico's> (consultatie op 15 mei 2022).

de relatie tussen dader en slachtoffer in beeld te krijgen, wordt vervuld door de demografische gegevens in rekening te nemen. Als laatste doelstelling wil de COL dat ook schijnbaar onschuldige situaties die toch risicovol zijn, worden geïdentificeerd. Hieraan komt het zelf toevoegen van individuele risicofactoren aan tegemoet.¹²²

4.4.1 Kritische noot

Het gebruik van een risico-evaluatielijst in situaties van partnergeweld is volgens mij zeker noodzakelijk. Net omwille van het complexe karakter en de verschillende uitingsvormen van partnergeweld lijkt het mij onmogelijk dat elke gevaarsituatie wordt geïdentificeerd. Daarbij blijkt dat inspecteurs die vaak als eerste tussenkomen in een situatie ook maar een beperkte opleiding over de problematiek van IFG krijgen op de politieschool. De verantwoordelijkheid van een goede screening lijkt mij in dit opzicht niet te rechtvaardigen met enkele uren opleiding over IFG. Het gebruik van een risico-evaluatielijst heeft in die zin niet alleen een meerwaarde voor de situatie beter te analyseren, maar vergroot ook de gevoeligheid van de betrokken inspecteur voor het identificeren van geweldsituaties.

Het is van groot belang dat de geweldcyclus zo snel mogelijk wordt doorbroken om de schadelijke gevolgen te beperken. Een risicotool kan de kwaliteit van de vroegdetectie verhogen. Het is de magistratuur die op basis van de verworven informatie door politiediensten een gepaste maatregel moet opleggen. De informatie moet in die zin niet alleen kwantitatief voor handen zijn, maar ook kwalitatief.

De risico-evaluatielijst is een uitgebreid instrument. Er is niet altijd de ruimte om dit instrument volledig door te nemen wanneer er al een volgende oproep op de planning staat. Ik ben dan ook voorstander van het instrument te herzien. Mijn voorkeur gaat uit naar een dynamische tool waar zowel de eerstelijnsdiensten als tweedelijnsdiensten mee aan de slag kunnen. Ook uit het herbezoek dat door de tweede lijn wordt gevoerd, kan nog meer informatie voortkomen. Denk hierbij aan een verslavings- of psychologische problematiek die er telkens voor zorgt dat de situatie escaleert. Hoe meer informatie hoe beter de procureur een inschatting op recidive of escalatie kan maken. Daarbij lijkt het mij uiterst noodzakelijk dat er in de politie-opleiding meer aandacht is voor vroegdetectie. Inspecteurs van interventie zijn voor mij de voelsprietten van politie en justitie. Zij komen vaak als eerste ter plaatse en het is op hun bevindingen dat zowel de tweede lijn als het parket zich baseert bij het uitvoeren en uitvaardigen van verdere opdrachten.

¹²² J. JANSSEN, K. LÜNNEMANN, W. D'HAESE en A. GROENEN, *Intrafamiliaal geweld*, Oud-Turnhout, Gompel&Svacina bvba, 2019, 87-110.

5. Algemeen besluit

Mijn bachelorproef baseert zich op een relevant maatschappelijk probleem, partnergeweld. Tijdens mijn stage bij team Jeugd en Gezin van de PZ Sint-Niklaas bleek dat de huidige aanpak ter bestrijding van partnergeweld bepaalde richtlijnen bevat die niet door alle politieambtenaren worden gedragen. Daarbij bleek ook dat betrokkenen tijdens een tussenkomst vaak weigeren een klacht in te dienen tegen hun partner.

Ik ben bij het voeren van mijn onderzoek vertrokken vanuit de onderzoeksvraag: *"Hoe kan de aanpak van partnergeweld binnen de politiediensten van Oost-Vlaanderen geoptimaliseerd worden zodat de drempels die betrokkenen ervaren bij het indienen van een klacht verlaagd worden?"*.

In het eerste hoofdstuk is het fenomeen partnergeweld theoretisch uitgewerkt vanuit de psychologische invalshoek. Hieruit beek dat partnergeweld een sociaal probleem is en dat betrokkenen zowel op micro-, meso-, exo- en macroniveau drempels ondervinden die hun ervan weerhouden een klacht in te dienen. Daarnaast werd duidelijk dat vroegdetectie een manier is om de geweldcyclus zo snel mogelijk te doorbreken. Verder bleek dat een adequate aanpak van partnergeweld rekening houdt met de context waarin het geweld zich afspeelt.

Het tweede hoofdstuk besprak de toepasselijke wet- en regelgeving. Zo handelen politieambtenaren van de PZ Sint-Niklaas volgens de richtlijnen van het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld. Naast richtlijnen op provinciaal niveau besprak ik ook omzendbrieven en wetgeving op federaal niveau. Door deze wetgeving te bestuderen werd duidelijk wat het strafrechtelijk antwoord op partnergeweld is. Ook werd stilgestaan bij het beroepsgeheim en de mogelijkheid om het parket toch in kennis te stellen van bepaalde bedreigende situaties, zonder hierdoor strafrechtelijk vervolgd te worden. Verder besluit dit hoofdstuk dat de huidige Vlaamse minister van justitie tijdens haar legislatuur wil inzetten op outreaching en het welbevinden van slachtoffers als prioriteit stelt.

In hoofdstuk drie omschreef ik de resultaten van mijn semi-gestructureerd interview. Vanuit mijn literatuurstudie en vertrekkend vanuit mijn onderzoeksvraag stelde ik tien vragen op die als leidraad golden tijdens mijn praktijkonderzoek. Ik bevroeg een medewerker van het project partnergeweld van het CAW, een hoofdinspecteur interventie, een referentieambtenaar IFG en een procureur des Konings van het parket van Dendermonde. Daarnaast heb ik een docent van de politieschool PAULO en een

politieambtenaar van de PZ Antwerpen gesproken met het oog op eventuele “good practices” in de aanpak van partnergeweld.

Mijn onderzoeksvraag beantwoordde ik door vier aanbevelingen uit te schrijven die als doel hebben de huidige aanpak van partnergeweld te optimaliseren. Om deze aanbevelingen in de praktijk te kunnen implementeren is er eerst verder onderzoek nodig. Toch legt mijn onderzoek meerdere pijnpunten bloot in de aanpak van partnergeweld volgens de richtlijnen van het provinciaal actieplan.

De eerste aanbeveling heeft betrekking op het tijdstip waarop het herbezoek plaatsvindt. Hierbij moet men rekening houden met de motivatie van betrokkenen om de stap naar hulpverlening te zetten en de vraag van het parket om een beeld te krijgen op hoe de situatie evalueert. De tweede aanbeveling stuurt aan op een betere kennis van de sociale kaart. Op korte termijn is een tussenkomst door de politie vaak een manier om de situatie te laten afkoelen. Echter om een gedrags- en mentaliteitswijziging te krijgen bij betrokkenen die het geweld ook op lange termijn doet afnemen, is een opvolging door de hulpverlening aangewezen. Het is dan ook de verantwoordelijkheid van politiediensten om door te verwijzen naar de geschikte hulpverlening.

De derde aanbeveling heeft betrekking op de opleiding die politieambtenaren krijgen over intrafamiliaal geweld. Aspiranten moeten tijdens de opleiding een beter zicht krijgen op de complexiteit van partnergeweld en voldoende oefenmomenten krijgen om gesprekstechnieken in te oefenen. Het tussenkomen in situaties van partnergeweld zal in eerste instantie fysiek gebeuren, maar het motiveren van betrokkenen om iets aan de situatie te veranderen valt of staat met een goede bejegening. Hierbij moet ook duidelijk zijn dat niet elke interventie tot een quick win zal leiden. Om interventiediensten gemotiveerd te houden om meerdere malen in een situatie tussen te komen is er nood aan een terugkoppeling vanuit de tweede lijn over welk gevolg er aan een proces-verbaal wordt gegeven.

Als laatste aanbeveling pleit ik voor een herwerking van de risico-evaluatielijst. Deze tool wordt tot op heden onderbenut en niet consequent ingevuld. De vierde aanbeveling stelt voor om de tool te koppelen aan een persoon in plaats van een situatie. Daarbij moet er ruimte zijn om individuele risicofactoren toe te voegen. Verder moeten aspiranten en inspecteurs een vorming krijgen waarin de nieuwe risico-evaluatielijst wordt voorgesteld, zodat het doel van het instrument duidelijk is waardoor de motivatie om het consequent in te vullen verhoogt.

Bibliografie

Wetgeving

Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens van 10 december 1948, *BS* 31 maart 1949.

Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, *BS* 19 augustus 1955.

Art. 3 EVRM.

Art. 422bis SW.

Art. 458 SW.

Art. 458bis SW.

Art. 46 wet 5 augustus 1992 op het politieambt, *BS* 22 december 1992.

Art. 47 wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, *BS* 2 april 1998.

Wet van 23 februari 2012 tot wijziging van artikel 458bis teneinde het uit te breiden voor misdrijven van huiselijk geweld, *BS* 26 maart 2012.

Art. 3 wet 15 mei 2012 betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, *BS* 1 oktober 2012.

Omz. nr. COL 3/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van beroep betreffende de definitie van het intrafamiliaal geweld en de extrafamiliale kindermishandeling, de identificatie en de registratie van de dossiers door de politiediensten en de parketten, 1 maart 2006.

Omz. nr. COL 4/2006 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld, 1 maart 2006, herziening 12 oktober 2015, 5.

Omz. nr. COL 18/2012 van de Minister van Justitie, de Minister van Binnenlandse Zaken, de communautaire ministers bevoegd voor de justitiehuizen en het College van procureurs-generaal betreffende het tijdelijk huisverbod in geval van huiselijk geweld, 5 maart 2020.

Omz. nr. COL 15/2020 van het College van procureurs-generaal betreffende de veralgemening van het gebruik door de politiediensten en de parketten van een tool voor de eerstelijnsrisico-evaluatie inzake partnergeweld, 1 januari 2021.

Omz. nr. COL 20/2020 van het College van procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep betreffende veralgemening van het herbezoek door de politiediensten in situaties van partnergeweld tijdens de coronacrisis, 3 december 2020.

Omz.Oost-VI. nr. OBOV2017010 van het parket van de procureur des Konings Oost-Vlaanderen betreffende het provinciaal actieplan ter bestrijding van partnergeweld en inzake eerge relateerd geweld, vrouwelijke genitale verminkingen, gedwongen huwelijken en wettelijke samenwoning, 2 juni 2017, herziening 10 april 2019.

Rechtsleer

Boeken

JANSSEN, J., LÜNNEMANN, K., D'HAESE, W. en GROENEN, A., *Intrafamiliaal geweld*, Oud-Turnhout, Gompel&Svacina bvba, 2019, 266 p.

LE COMPTE, T. en GROENEN, A., *Als liefde overleven wordt: de vele gezichten van partnergeweld*, Kalmthout, Pelckmans Pro, 2020, 192 p.

TIRIONS, M., RAEYMAECKERS, P., CORNILLE, A., GIBENS, S., BOXSTAENS, J., POSTMA, Y., *#sociaalwerk*, Leuven, Acco, 2019, 560 p.

VAN DER HORST, F., LUCASSEN, N., KOK, R., SENTSE, M., JOOREN, L., LUIJK, M., *Opgroeien in het hedendaagse gezin*, Tielt, Lannoo, 280 p.

VERHAEGHE, P., *Identiteit*, Amsterdam, De Bezige Bij, 2012, 270 p.

Tijdschriften

FRANCK, P., "Hoezo samenwerken?' Multidisciplinaire aanpak van politie, parket en hulpverlening bij partnergeweld", *Orde dag* 2008, 47-56.

Online bronnen

AMNESTY INTERNATIONAL, "Vrouwenrechten", www.amnesty.nl/wat-we-doen/landen/saudi-arabie/vrouwenrechten#:~:text=Sinds%202018%20mogen%20vrouwen%20in,aangeven%20bij%20de%20burgerlijke%20stand (consultatie op 24 maart 2022).

BERGMANS, E., "Politie banaliseert nog te vaak partnergeweld", www.demorgen.be/nieuws/politie-banaliseert-nog-te-vaak-partnergeweld~b9421b37/ (consultatie op 12 maart 2022).

COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS, "Huiselijk geweld", <https://mensenrechten.nl/nl/huiselijk-geweld-0#:~:text=Huiselijk%20geweld%20is%20geen%20priv%C3%A9probleem,hulp%20is%20voor%20het%20slachtoffer> (consultatie op 24 maart 2022).

DEMIR, Z., "Beleidsnota Justitie en Handhaving 2019-2024", <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1498312> (consultatie op 12 maart 2022).

DE MORGEN, "Campagne moet hulplijn tegen partnergeweld bekender maken", www.demorgen.be/nieuws/campagne-moet-hulplijn-tegen-partnergeweld-bekender-maken~ba9abf8d/ (consultatie op 24 maart 2022).

DE WILDE, B. en JANART, M., "Witte lintjesactie afgetrapt in Kortrijk: Accent dit jaar ligt op dodelijk partnergeweld", www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/11/20/witte-lintjesactie-afgetrapt-in-kortrijk-accent-dit-jaar-ligt/ (consultatie op 14 februari 2022).

FEDERALE OVERHEIDSDIENST BINNENLANDSE ZAKEN, "Partnergeweld", www.besafe.be/nl/veiligheidsthemas/geweld/partnergeweld (consultatie op 14 februari 2022).

FEDERALE POLITIE, "Politiële criminaliteitsstatistieken België van 2000 tot eerste semester 2021", www.stat.policefederale.be/criminaliteitsstatistieken/interactief/tabel-per-politiezone/ (consultatie op 13 maart 2022), 171 p.

FEDERALE POLITIE, "Methodologische nota politiële criminaliteitsstatistieken", www.stat.policefederale.be/assets/pdf/methodologie/methodologische_nota_PCS_algemeen.pdf (consultatie op 13 maart 2022), 4.

FJC LIMBURG, "Samen maken we het verschil", 54, https://www.fjclimburg.be/downloads/Samen_maken_we_het_verschil_FJC_Limburg.pdf (consultatie op 14 mei 2022).

INDEHERBERGE, L., "Aflevering 9 Pano: geweld tegen vrouwen (reportage)", www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/09/15/pano-geweld-tegen-vrouwen/ (consultatie op 24 maart 2022).

INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN, "Ervaringen van vrouwen en mannen met psychologisch, fysiek en seksueel geweld 2010" (consultatie op 25 mei 2022), https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/downloads/41%20%20Dark%20number_NL.pdf, 240 p.

LIGA VOOR MENSENRECHTEN, "Wat zijn mensenrechten, en waarom verdienen ze onze bescherming?", <https://mensenrechten.be/pagina/wat-zijn-mensenrechten-en-waarom-verdienen-ze-onze-bescherming> (consultatie op 24 maart 2022).

MUYLLE, N., "Een eerste evaluatie van de zorgcentra na seksueel geweld, 19-20", https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/131_-_een_eerste_evaluatie_van_de_zorgcentra_na_seksueel_geweld.pdf (consultatie op 14 mei 2022).

OPENBAAR MINISTERIE, "omzendbrieven", <https://www.om-mp.be/nl/meer-weten/omzendbrieven> (consultatie op 27 maart 2022).

PROVINCIE ANTWERPEN, "Visietekst intrafamiliaal geweld", file:///Users/user/Downloads/adoc.pub_visietekst-intrafamiliaal-geweld.pdf (consultatie op 1 maart 2022).

ROSA VZW, "partnergeweld", https://rosavzw.be/nl/themas/geweld-en-seksuele-discriminatie/partnergeweld?qclid=Cj0KQCQjwsdiTBhD5ARIsAIpW8CLT34N2D30xjbN_kEK_OcBDIIDTBHqa7Ik8XkaYI0829YAK4i7qq_GoaAg3UEALw_wcB (consultatie op 1 maart 2022).

SLOOTMAECKERS, J., "Bij partnergeweld is er vaak geen duidelijke dader of slachtoffer", <https://weekend.knack.be/human-interest/bij-partnergeweld-is-er-vaak-geen-duidelijke-dader-of-slachtoffer/> (consultatie op 12 maart 2022).

STEKETEE, M., TIEROLF, B., LUNNEMANN, K. en LUNNEMANN, M., *Kwestie van lange adem Kan huiselijk geweld en kindermishandeling echt stoppen?*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, november 2020, www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2021/02/216037_Kwestie_van_lange_adem-WEB.pdf, 187 p.

STOP GEWELD, "Zorgcentrum na Seksueel Geweld: wat, voor wie & waar?", <https://www.seksueelgeweld.be/zorgcentra-na-seksueel-geweld-wat-voor-wie-waar> (consultatie op 14 mei 2022).

VEREECKE, P., "Les 1: wat is sociaal werk?", https://canvas.kdg.be/courses/23555/files/1494426?module_item_id=307380.

X, "1712 jaarrapport: 8.059 unieke oproepen over 11.305 slachtoffers van geweld", <https://1712.be/campagnes/id/910/1712-jaarrapport-8059-unieke-oproepen-over-11305-slachtoffers-van-geweld> (consultatie op 14 februari 2022).

X, "Risicotaxatie-instrument partnergeweld", <https://www.ucll.be/risicotaxatie-instrument-partnergeweld#:~:text=Het%20RTI%20PG%20is%20gericht,hel%20beheren%20van%20deze%20risico's> (consultatie op 15 mei 2022).

ZIJ-KANT, "De gevolgen van partnergeweld", <https://www.horenzienenpraten.be/gevolgen/#:%7E:text=Fysiek%20of%20seksueel%20partnergeweld%20leidt,in%20het%20geval%20van%20breuken> (consultatie 1 maart 2022).

Mondelinge bronnen

Gesprek docent PAULO cluster 8.

Gesprek politieambtenaar van de lokale politie Antwerpen dienst Lokale Recherche & Nazorg/ Jeugd Gezin en Nazorg Slachtofferzorg- Intrafamiliaal geweld.

Interview casusregisseur FJC.

Interview hoofdinspecteur interventie.

Interview hulpverlener CAW team partnergeweld.

Interview procureur des Konings parket Dendermonde.

Interview referentieambtenaar intrafamiliaal geweld.

Bijlagen

1. E-mail interview

Onderwerp: onderzoek naar drempels bij het indienen van een klacht bij partnergeweld

Geachte heer/mevrouw,

Ik ben een laatstejaarsstudent sociaal werk en loop momenteel stage bij dienst jeugd en gezin van PZ Sint-Niklaas. In combinatie met mijn stage schrijf ik mijn bachelorproef rond het onderwerp partnergeweld.

Binnen mijn onderzoek ben ik op zoek naar de drempels die slachtoffers ervan weerhouden om klacht in te dienen tegen partnergeweld bij politiediensten. Als einddoel wil ik aanbevelingen doen naar de werkwijze van politieambtenaren om de drempel tot het indienen van een klacht te verlagen.

Gezien jullie dienst (nader te specificeren) betrokken is in de aanpak van partnergeweld is het voor mijn onderzoek relevant om ook jullie expertise in te schakelen. Graag zou ik van een medewerker van jullie dienst een semi-gestructureerd interview afnemen over de drempels die slachtoffers/daders ervaren bij het (niet) doen van een klacht.

Als jullie meer informatie willen over mijn onderzoek alvorens jullie instemmen met een semi-gestructureerd interview is dit zeker mogelijk. Het semi-gestructureerd interview kan online of offline plaatsvinden afhankelijk van wat jullie verkiezen. Ik kan mij op weekdays van maandag tot en met vrijdag vrijmaken van 8 uur tot 17 uur.

Ik hoor graag welke datum en tijdstip het beste passen.

Alvast bedankt voor uw medewerking

Stien Van Damme
Studente sociaal werk – Karel de Grotehogeschool te Antwerpen
Stagiaire Team jeugd en gezin PZ Sint-Niklaas

E-mail : stien.vandamme@student.kdg.be
Tel : 0476 45 33 09

Dalstraat 26
9100 Sint-Niklaas
03 760 65 00
www.politie.sint-niklaas.be

2. Vragenlijst semi-gestructureerd interview

a. Inleiding

Als laatstejaarsstudent sociaal werk doe ik in functie van mijn bachelorproef een onderzoek naar drempels die daders en slachtoffers van partnergeweld ervaren bij het indienen van een klacht wegens partnergeweld bij politiediensten. De onderzoeksvraag van mijn bachelorproef vormt de rode draad doorheen mijn literatuurstudie en praktijkonderzoek. Mijn onderzoeksvraag luidt als volgt:

“Hoe kan de aanpak van partnergeweld binnen de politiediensten van Oost-Vlaanderen geoptimaliseerd worden zodat de drempels die betrokkenen ervaren bij het indienen van een klacht verlaagd worden”

In mijn onderzoek baseer ik mij op de definitie van partnergeweld zoals omschreven in de omzendbrief COL 4/2006 betreffende het strafrechtelijk beleid inzake partnergeweld. De definitie luidt als volgt:

“Iedere vorm van fysiek, seksueel, psychisch of economisch geweld tussen echtgenoten of personen die samenleven of samengeleefd hebben en tussen wie een duurzame affectieve en seksuele band bestaat of bestaan heeft.”

Ik zou u vanuit uw beroepservaring willen bevragen over de drempels die u opmerkt en de huidige aanpak van partnergeweld binnen de politiediensten van Oost-Vlaanderen. Het interview neemt een half uur in beslag en bestaat uit tien vragen.

b. De aanpak van partnergeweld

Eerst wil ik beginnen met te bevragen of het voor u voldoende duidelijk is hoe partnergeweld binnen de politiediensten van Oost-Vlaanderen wordt aangepakt. Sinds 2017 is er een provinciaal actieplan partnergeweld in werking getreden. Daarnaast zijn er omzendbrieven die richtlijnen bevatten over de aanpak van partnergeweld zoals het gebruik van een risico-evaluatielijst en een doorverwijsformulier naar het CAW.

- Kan u mij de huidige werkwijze omschrijven die u hanteert in situaties van partnergeweld? Volgt u hiermee de richtlijnen van het actieplan?
- Heeft u het gevoel dat het actieplan (en de richtlijnen) u voldoende handvatten geeft om te interveniëren in situaties van partnergeweld?
- Maakt u gebruik van de risico-evaluatielijst? Biedt dit een meerwaarde volgens u?
- Biedt de uitbreiding van het herbezoek een meerwaarde in de strijd tegen partnergeweld?
- Bent u vertrouwd met de ketenaanpak? Vindt u het een meerwaarde om dit te implementeren in dossiers waar sprake is van partnergeweld?

c. Drempels bij het indienen van een klacht

Uit mijn literatuurstudie blijkt dat betrokkenen gemiddeld 35 geweldsdaden ondergaan alvorens ze een klacht indienen. Betrokkenen van partnergeweld ervaren soms gevoelens van schuld en schaamte. Ook op emotioneel vlak kan de voortdurende stress waarin zij leven nefaste gevolgen hebben. Het zelfbeeld kan worden aangetast, grenzen vervagen en de herhaling van de geweldscyclus leidt tot een intensivering van de geweldsdaden. Vroeg ingrijpen vermijdt dus dat situaties danig escaleren waardoor dramatische gebeurtenissen zoals doodslag verhinderd kunnen worden.

- Wat is de meerwaarde van het indienen van een klacht wegens partnergeweld volgens u?
- Wat zijn volgens u drempels waar slachtoffers tegenaan botsen bij het indienen van een klacht?
- Kan u aanbevelingen geven opdat er sneller wordt ingegrepen in situaties van partnergeweld?

d. Doorverwijzing naar de hulpverlening

In het provinciaal actieplan staat te lezen dat slachtoffers en daders door politiediensten doorverwezen worden naar de juiste hulpverlening. Sinds 2009 is er een convenant met het CAW inzake partnergeweld. Politieambtenaren geven na instemming van de betrokkenen hun contactgegevens door aan het CAW. Het CAW contacteert vervolgens de betrokkenen en doet een vrijwillig hulpverleningsaanbod.

- Bent u voldoende vertrouwd met de hulpverleningssector om slachtoffers correct door te verwijzen in situaties van partnergeweld? Heeft u voldoende zicht op de sociale kaart?
- Informeert u slachtoffers/daders over het hulpverleningsaanbod van het CAW?

e. Afsluiten

Hartelijk bedankt voor uw medewerking. Als u graag het eindresultaat inleest, bezorg ik u tegen eind juni 2022 mijn afgewerkte bachelorproef.

3. Flyer doorverwijzing sociale kaart partnergeweld

CENTRUM ALGEMEEN WELZIJNSWERK

**DIENST :
PERSOONLIJK EN RELATIONEEL
WELZIJNSWERK**

- (Psychosociale) begeleiding bij **individuele problemen** van psychische/persoonlijke aard.
- (Psychosociale) begeleiding in **gezins- en/of in een scheidings situatie** om bedreigingen ten gevolge van (relatie)problemen of scheiding en gezinsconflicten te beperken.

**DIENST :
TEAM PARTNERCONFLICT EN-
GEWELD**

- Mobiel aanklappende psychosociale begeleiding van koppels die geconfronteerd worden met partnergeweld binnen hun relatie.

GASMETERSTRAAT 81B
9100 SINT-NIKLAAS
TEL: 0800 13 500
WWW.CAW.BE

**DRINGEND
POLITIEHULP NODIG?
BEL 101**

PV-NUMMER:

.....

CONTACTPERSOON:

.....

DALSTRAAT 26
9100 SINT-NIKLAAS
TEL: 03 760 65 00

**WIE KAN ONS
HELPEN?**

HULPVERLENING BIJ PARTNERGEWELD

DALSTRAAT 26
9100 SINT-NIKLAAS
TEL: 03 760 65 00

BELLEN / CHATTEN / ONLINE HULP

TELE-ONTHAAL:

- Zowel heel grote problemen als kleinere zorgen
- Anoniem en gratis
- Tel: 106
- Chatten via www.tele-onthaal.be

1712:

- Vragen over geweld, misbruik of kindermishandeling
- Anoniem en gratis
- Tel: 1712
- Chatten via www.1712.be

DE DRUGLIJN:

- Vragen over drank, drugs, pillen, gamen en gokken.
- Anoniem en gratis
- Tel: 078 15 10 20

**ZORGCENTRUM NA SEKSUEEL
GEWELD:**

- Medische, psychische en forensische zorgen
- Mogelijkheid tot klacht neerleggen
- Opvolging nadien
- Tel Gent: 09 332 80 80
- Informatie over seksueel geweld en hoe je aangifte kan doen via: www.seksueelgeweld.be

**CENTRUM GEESTELIJKE
GEZONDHEIDSZORG:**

- Behandeling van psychische en psychiatrisch problemen
- Ambulante begeleiding
- 11 euro per sessie
- Adres: Parklaan 14B, 9100 Sint-Niklaas
- Tel: 078 35 34 35
- www.CGGZ.be

DIENST SLACHTOFFERONTHAAL:

- Informatie over de gerechtelijke procedure en je dossier
- Bijstand en ondersteuning tijdens de gerechtelijke procedure
- Verwijzing naar de juiste dienst
- Adres: Zwarte Zusterstraat 2-6, 9200 Dendermonde
- Tel: 052 25 33 25

JURIDISCHE INFORMATIE EN BIJSTAND

MODERATOR:

- Slachtoffer-daderbemiddeling
- Helpt om daders en slachtoffers in gesprek te laten gaan
- Gratis
- Tel: 016 22 63 88

Bureau juridische bijstand:

- Juridische tweedelijnsbijstand (pro deo-advocaat)
- Tel: 03 766 83 30

(Eerstelijns juridische bijstand is te verkrijgen in het justitiehuis of bij het OCMW)

